Ազգ

Azg armenian daily

Նոյեմբեր 23 Շաբաթ 1993

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Գ տարի, թիվ 204 (455)

գինը 25 ռ.

դասիչ 69149

Երեւան 375010 Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941

տելեքս 243266 CPIRI SU

Բանակ

Հրաչ Անդրեասյանը Նորաս Տեր-Գրիգորյանցի փոխարեն

Երեկ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը մի հրամանագիր ստորագրեց, որով Հայաստանի պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ, գլխավոր շտաբի պետ Նորաս Տեր-Գրիգորյանցին նրա դիմումի համաձայն ազատեց զբաղեցրած պաշտոնից, նույն պաշտոնում նշանակելով գեներալ-լեյտենանտ Հրաչ Հմայակի Անդրեասյանին: Նախագահի աշխատակազմին մոտ կանգնած շրջանակներից հավաստիացրին, թե այդ կադրային տեղափոխությունը ռազմական քաղաքականության մեջ որեւէ փոփոխություն չի նախատեսում: Միեւնույն ժամանակ, նույն աղբյուրներից հայտնի դարձավ, որ Նորաս Տեր-Գրիգորյանցին առայժմ նոր պաշտոն չի առաջարկվել:

«Ազգ»

Ընդդիմություն

Քաղաքացիական համաձայնության Սահմանադրության խորհրդի հերթական նիստը

Նոյեմբերի 22-ին ՀՀՇ կենտրոնական գրասենյակում տեղի ունեցավ Քաղաքացիական համաձայնության Սահմանադրության խորհրդի հերթական նիստը, որը վարում էր ՀՀՇ նախագահ Ա. Մանուկյանը: Նիստում քննարկվեցին Սահմանադրության միասնական նախագծի ՀՀ նախագահին վերաբերող գլխի հոդվածները եւ աշխատանքային խմբին առաջարկվեց վերուշին մշակել դրանք հաջորդ նիստում ասավել արդյունավետ քննարկումների համար:

Միաժամանակ նշվեց, որ Սահմանադրության նախագծի տեքստը խմբագրական, ոճական եւ տերմինաբանական ուղղումների եւ ճշգրտումների կարիք է զգում, եւ որոշվեց այդ ուղղությամբ արագացնել աշխատանքները:

Նիստում քննարկվեց նաեւ ՀՀ խորհրդարանում կուսակցական խմբակցությունների Սահմանադրության ընդունման կարգի վերաբերյալ տարվող աշխատանքների ընթացքը: Նիստում ներկայացվեց Կանանց հանրապետական խորհրդի Սահմանադրության նախագծի վերաբերյալ առաջարկությունների եւ դիտողությունների փաթեթը, որը լսվեց հետաքրքրությամբ եւ հանձնվեց աշխատանքային խմբին:

Քաղաքացիական համաձայնության Սահմանադրության խորհրդի հաջորդ նիստը տեղի կունենա նոյեմբերի 26-ին, ժամը 11-ին ՀՅԴ գրասենյակում: ■

ՀՀ

Ո՞րն է այս կառավարության քաղաքականությունը

ՀՀ Գերագույն խորհրդի արտահերթ նիստը, որը նոյեմբերի 20-ին հատկապես հրավիրվել էր «ՀՀ 1993 թ. պետական բյուջեի եւ սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի կատարման ընթացքի մասին» հարցը քննարկելու, անցած երեք օրերի ընթացքում այդպես էլ չկարողացավ այն ավարտել: Եթե նախորդ օրը բավականացրեց միայն էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարների ու խորհրդարանի երեք համապատասխան հանձնաժողովների նախագահների զեկուցումներին եւ հարցերին պատասխանելուն, ապա երեկվա նիստն ի վիճակի չէր գոհացնել ելույթ ունենալ ցանկացող 30 պատգամավորներին:

Հայոց համազգային շարժման խմբակցության անդամներից շատերը, ի զարմանս շատերի, ոչ միայն չփորձեցին սատարել կառավարությանը, այլեւ «ջարդուփշուր» արեցին նրանց: Խաչիկ Ստամբոլցյանը, Գեւորգ Բաղդասարյանը, Ալբերտ Բաղդասարյանը «բաց տեքստով» հայտարարեցին եւ համապատասխան օրինակներով ցույց տվեցին, որ իրենց կուսակից ընկերների վարած ֆինանսական եւ հարկային քաղաքականությունը ոչ միայն չի նպաստում շուկայական հարաբերությունների զարգացմանը, այլեւ ձեռներեցության համար անտանելի պայմաններ ստեղծելով, նպաստավոր իրավիճակ է ապահովում կաշառակերության խորացման ու զարգացման համար:

Քաղաքական տեսանկյունից ավելի կտրուկ իրադարձության վերածվող քննարկումները կշարունակվեն նոյեմբերի 25-ին:

Հ. Պ.

Ճակատ

ԾԱՆՐ ՄԱՐՏԵՐ ՋԵԲՐԱՅԻԼԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Հայկական ուժերը թողել են չորս գյո՞ւղ

Երեկ եւ նախորդ գիշեր խաղաղությունը Ղարաբաղի ռազմաճակատներում շարունակում էր մնալ ծայրաստիճան լարված: Ստեփանակերտի մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ հաղորդում է, թե ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբի տվյալներով, նոյեմբերի 21-ի երեկոյան եւ լույս 22-ի գիշերն ադրբեջանական կազմավորումները լայնածավալ գրոհ են ձեռնարկել ռազմաճակատի հարավարեւելյան ուղղությամբ եւ ծանր մարտերից հետո գրավել հայկական երկու դահակակետ Ֆիզուլի եւ Ջեբրայիլի շրջանների սահմանագծում: Նախնական տվյալներով, երկուստեք կան զոհեր եւ վիրավորներ, որոնց թիվը ճշտվում է:

Երեկ ցերեկն ադրբեջանական կազմավորումները կրկին անցել են լայնածավալ գրոհի նույն ուղղությամբ: Ժամը 18-ի դրությամբ ռազմաճակատի այդ հատվածում կատաղի մարտերը շարունակվում էին: Միաժամանակ ադրբեջանական կազմավորումները աննախադեպ ուժգին հրետակոծության էին ենթարկում հայկական պաշտպանական դիրքերը: Ավելի ուշ ադրբեջանական աղբյուրները հաղորդեցին, թե կատաղի մարտերից հետո հայկական ուժերը նահանջել են Կույջակ, Չեյրեկ, Չափարլա եւ Նուզգեր գյուղերից:

Ինչ վերաբերում է ռազմաճակատի հյուսիսարեւելյան հատվածին, ապա այստեղ երեկ եւ նախորդ գիշեր ադրբեջանական կազմավորումները ծանր հրետանու եւ «Գրադ» կայանքներից զանգվածային հրետակոծության են ենթարկել հայկական պաշտպանական դիրքերը Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղի մերձակայքում: Տուժածների մասին տեղեկությունները ճշտվում են: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի կազմավորումները դիմել են պատասխան գործողությունների:

«Ազգ»

Թուրքիան մեկնաբանում է ԵԱՀԽ ժամանակացույցը

Թուրքական լրատվական միջոցները մեկնաբանել են Թուրքիայի վերաբերմունքը ԵԱՀԽ ժամանակացույցի նկատմամբ: Անատոլու լրատվական գործակալությանը թուրք պաշտոնյաները հայտնել են, որ Ադրբեջանը խնդրել է հետաձգել պատասխանի վերջին ժամկետը եւ մտադիր է համաձայնվել նախագծին, եթե վերացվի Լաչինի եւ Շուշիի շրջաններում հայկական ռազմական ներկայությունը: Թուրքական ներկայացուցիչները նշել են, որ նոյեմբերի 2-ին կայանալիք ԵԱՀԽ բանակցություններում կքննարկվեն այս հարցերը: Իսկ Հայաստանի դրական դիրքորոշումը թուրքերը մեկնաբանել են ծննդյան հանդիման վարելանյութի եւ սննդամթերքի պաշարներ կուտակելու ցանկությամբ: Թուրքիան հայտնել է, որ թույլ չի տա իր երկաթուղիների կամ օդային տարածքի օգտագործումը արեւմտյան օգնությունը Հայաստան հասցնելու համար: Շեշտվել է, որ չնայած անցած տարի թուրքական կողմը ցուցաբերելով բարի կամք, թույլատրեց իր տարածքով օգնության մատակարարումը Հայաստանին, հայկական ուժերը զավթեցին Քելբաջարի եւ Ֆիզուլու շրջանները: ■

Աշխարհ

Քլինթոնը հունվարին կայցելի Մոսկվա

Երեկ Մոսկվայում կայացած Ուորեն Քրիստոֆեր-Անդրեյ Կոզիրեւ բանակցությունների ժամանակ քննարկվեց խաղաղապահ գործողությունների նկատմամբ երկու կողմերի վերաբերմունքը: Իսկ փոխնախագահ Գորի եւ նախագահ Քլինթոնի այցելության մանրամասները պետքարտուղար Քրիստոֆերը ճշտեց Ելցինի հետ հանդիպման ժամանակ: Քրիստոֆերը հայտարարեց, որ չնայած Ռուսաստանի խորհրդարանի ռմբակոծմանը, ինչը հավաստած է ժողովրդավարական գործընթացների ու տնտեսական բարեփոխումների անկասելիությանը եւ հաջորդ տարվա սկզբին կայցելի Մոսկվա: Նա հույս հայտնեց նաեւ, որ Ռուսաստանում առաջիկա ընտրությունները կլինեն բաց եւ արդար:

Լիբիայում անհաջող հեղաշրջո՞ւմ

Տրիպոլիում հաստատված դիվանագիտական շրջանակների համաձայն, մի քանի օր առաջ զինվորական հեղաշրջման փորձ է կատարվել մայրաքաղաքից 200 կմ հեռավորության վրա գտնվող Միզրատա քաղաքի զորանոցներում: Լիբիայի ղեկավար գնդապետ Քադաֆիի ընդդիմադիրները նույնպես հաստատեցին այդ տեղեկությունը, ավելացնելով, թե գնդապետն ըմբոստներին ճնշելու համար նույնիսկ օդուժի օգնությանն է դիմել:

Քլինթոնը կարող է զորք ուղարկել Հայիթի

Նախագահ Քլինթոնը, չնայած մեծ դիմադրությանը, համոզեց սենատին Հայիթի զորք ուղարկել: Իսկ Հայիթիում հաստատված նավթի արգելքը ստիպել է երկու արտասահմանյան նավթային ընկերությունների դադարեցնել մատակարարումը բենզակայաններին, մինչ ամերիկյան նավթային երեք ընկերություններ փակեցին իրենց գրասենյակները մայրաքաղաք Պորտ-օ-Պրենսում: Հայտարարվեց նաեւ վտարված նախագահ Արիստիդի վերականգնման ջանքերի անարդյունավետության մասին:

Անհանգիստ վիճակ հարավարեւելյան Թուրքիայում

Թուրքական կառավարական աղբյուրների համաձայն, PKK-ի մարտիկները երկրի հարավարեւելյան շրջաններում երեկ սպանել են 30 կանանց ու երեխաների: Դիտորդների կարծիքով, ճիշտ կամ սխալ, այս տեղեկությունն ազդանշան է լինելու PKK-ի դիրքերի դեմ թուրքական բանակի լայնածավալ նոր գործողությունների: Տեղեկությունների հավաստիությունը ներկայիս ճշտելը խիստ դժվարացել է, քանի որ շուրջ մեկ շաբաթ առաջ PKK-ն արգելել էր օտար լրագրողների մուտքը Թուրքիայի արեւելյան շրջաններ:

Իսրայելը համաձայնվել է ներել բանտարկյալներին

Իսրայելի եւ Պաղեստինի պաշտոնյաները համաձայնվել են որոշ արաբ բանտարկյալների ազատելու վերաբերյալ: Եգիպտոսում հրապարակված համաձայնագրով Իսրայելը հաջորդ շաբաթ ազատ կարձակի 18 տարեկանից երիտասարդ եւ 50-ից ծեր բանտարկյալներին, ինչպես նաեւ հիվանդներին եւ կանանց: Այս խմբերը կընդգրկեն մոտ 700 պաղեստինցիների: ■

Վրաստան

Զվիադականները հեռանում են Սամտրեդիայից, գրավում Օզուրգեթին

Յակասական լուրերը Վրաստանում քաղաքների գրավման եւ ազատագրման մասին չեն դադարում: Վրաստանի ՆԳՆ մամուլի կենտրոնի ղեկավար Վալերիան Գոգոլաշվիլին Սնարին հայտնեց, թե Փոթի եւ Լանչխութի քաղաքները դեռեւս վերահսկում են զվիադականները:

Իր հերթին, սակայն, հանրապետության պաշտպանության նախարարության մամուլի կցորդ Դարո Գարսեւանիշվիլին ոչինչ չի կարողացել հաղորդել Սնարի թղթակցին Փոթիում եւ Լանչխութիում տիրող վիճակների մասին: Նա միայն հավաստել է, որ Խոնի քաղաքը կառավարական զորքերի ձեռքում է: Միեւնույն ժամանակ, Գարսեւանիշվիլին հայտնել է, թե կառավարական ուժերը երեկ հսկողության տակ են առել Սամտրեդիան: Նույնը հաստատել է նաեւ Ռոյթըր գործակալությունը: Սակայն այլ աղբյուրները հաղորդում են, թե կռիվները տակավին շարունակվում են այնտեղ:

Թեեւ զվիադականները վերջին օրերին մեկը մյուսի ետեւից թողնում են գրաված բնակավայրերը, նրանք միաժամանակ նաեւ շարունակում են հարձակվել: Երեկ առավոտյան Գամսախուրդիայի 200 կողմնակից զինյալներ 5 տանկի ուղեկցությամբ գրավել են Լանչխութիից 14 կմ հեռավորության վրա գտնվող Օզուրգեթի քաղաքը:

Երեկ երեկոյան «Նովոստի» հեռուստատեսային լրատվական ծրագիրը հաղորդեց, թե Անդրկովկասում տեղակայված ռուսական զորքերի հրամանատարությունը կազմել է Փոթիից Հայաստան եւ Ադրբեջան երկաթուղային ճանապարհները հսկողության տակ առնելու ծրագիր:

Սնարը հայտնում է, թե երեկ առավոտյան Անդրկովկասում ռուսական զորքերի հրամանատարի առաջին տեղակալ, գեներալ-մայոր Դյուկովը հայտարարել է, թե Անդրկովկասի ռուսական զորքերը չեն մասնակցում Վրաստանի երկաթուղային ճանապարհների պահպանությանը: Մինչդեռ ռուսական ռազմանավերը շարունակում են հերթապահել Փոթիի նավահանգստում:

«Ազգ»

Ուղեգ

Առաջիկա տարում ԱՄՆ-ը ԱՊՀ-ից կընդունի 50 հազար էմիգրանտների

«Ռուսաստանից եւ ԱՊՀ երկրներից դեպի ԱՄՆ էմիգրանտների հոսքը չի թուլանում, ինչը նախկին ԽՍՀՄ-ի քաղաքական անկայունության հետեւանք է», ՌԻԱ-ին տված հարցազրույցում ասաց Նյույորքի փաստաբան Պյոտր Ռաբինովիչը: Նրա խոսքերով, առաջիկա ֆինանսական տարում, որը սկսվել է հոկտեմբերի 1-ից, ԱՄՆ-ը ԱՊՀ երկրներից կընդունի 50 հազար էմիգրանտների: Սակայն Նահանգներ տեղափոխվել ցանկացողները զգալիորեն ավելի շատ են: Անցյալ ֆինանսական տարում ԱՄՆ իշխանությունները նախկին ԽՍՀՄ-ից ընդունել են 50 հազար էմիգրանտներ:

Միաժամանակ, Պ. Ռաբինովիչի կարծիքով, ռուս էմիգրանտների վիճակը ԱՄՆ-ում վերջին տարիներին բարելավվել է: «Միայն վերջին տարիներին մի քանի ազգային էմիգրանտական համայնքներ են ստեղծվել, որոնք օգնում են նոր եկածներին», ասաց նա:

Սնարք

Հայաստանում բավականաչափ դրդիչ կա: Քաջարանի, Ագարակի, Կապանի եւ Շամլուղ-Ալավերդու պղնձաձուլական համբերի տարեկան արտադրանքը կրկնակի անգամ գերազանցում է Հայաստանի իրական տարեկան պահանջը: Համաձայն հանրապետության վիճակագրական ծառայության տվյալների, երկրի պղնձի արտադրության եւ հայտնաբերված պաշարների համեմատությունը թույլ է տալիս հաստատելու, որ տեղական մետաղը կբավարարի հաջորդ դարի Հայաստանի լրիվ պահանջը:

Փարիզ

Գործադուլ ավիաուղիներում

Արդեն մի քանի օր փակ են Փարիզի երկու միջազգային օդանավակայանները: Չեն կայացել նաեւ մյուս ավիաընկերությունների շատ չվերթեր: Սպասարկող անձնակազմի զայրույթն ուղղված է «Էյր Ֆրանսի» խնայողության ծրագրի դեմ, որը նախատեսում է աշխատատեղերի կրճատում, որի արդյունքում հաջորդ տարի ամռանը պետք է բարձրացնի բոլոր անձնակազմի աշխատավարձը: Երթեւեկության նախարար Բոսոնը բացատրեց, որ ծրագիրը փոփոխությունների ենթակա չէ: Արհմիության նախագահ Մարկ Մոնդելը ասաց, որ հինգշաբթի օրը գործադուլն ավելի կուժի, քանի որ խնայողության ծրագիրը սադրանք է: Այս գործադուլի առնչությամբ մեծ խառնաշփոթ առաջացավ նաեւ Երեւանի «Զվարթնոց» օդանավակայանում, որտեղ Լոս Անջելես ուղեւորվողները վստահ չէին, թե երբ էին հասնելու եւ ընդհանրապես հասնելո՞ւ են: ■

digitised by A.R.A.R.@

Կյանք

Ջեռուցումը մասամբ

Այս տարվա նախատեսված «Զոնա» ծրագրով ջեռուցվելու են Էրեբունի թաղամասը, Շենգավիթը, Խորհրդային շրջանի 4-րդ զանգվածի 2-րդ հատվածը, 5-րդ, 6-րդ, 7-րդ, 8-րդ զանգվածները, Դավիթաշենը, Շահումյանի հարավ-արևմտյան ա1, ա2, բ2, բ4 թաղամասերը, Արասյան բնակելի զանգվածը:

Այդ թաղամասերի ջեռուցման համար կառավարությունը տրամադրել է 400 մլն. դրամ: Այդ գումարի շնորհիվ պետք է վերականգնվի 18 կաթսա՝ 9-ի աշխատանքներն ավարտվել են, 6-ը ընթացքի մեջ են: Ենթակա է վերականգնման 26 ջերմային հանգույց, որից 22-ի աշխատանքներն ավարտվել են, 3-ը ընթացքի մեջ են:

Ընդհանուր առմամբ պետք է լինի 44 արտաքին ջերմային ցանց՝ 8030 մետր երկարությամբ, 10-ի աշխատանքներն ավարտվել են (2710 գծամետր), իսկ 16-ինը ընթացքի մեջ են (2960 գծամետր):

Խորհրդային շրջանում ջեռուցվելու է մոտ 329 բնակելի շենք, իսկ Մաշտոցի շրջանի Դավիթաշեն թաղամասում 166 բնակելի շենք:

«Այսօրվա դրությամբ մոտ 6 հազար տ. մազութ է տրամադրվել Խորհրդային շրջանին և այդքան էլ տրամադրվելու է Մաշտոցի շրջանին», հայտնեց ՀՀ Երքաղխորհրդի գործկոմի ջերմային տնտեսության արտադրական միավորման տնօրեն Ռ. Բաղդասարյանը: ՆՏ

Լրատվական միջոցների թիվը աճում է

ՀՀ արդարադատության նախարարության լրատվական միջոցների գրանցման վարչության առաջատար խորհրդատու Էդգար Մեհրաբյանը հայտնեց, որ նախարարության կոլեգիայի վերջին նիստում գրանցվել են ևս 22 լրատվական միջոցներ, և այժմ նրանց թանակը 315 է (21 հեռուստածրագիր, 7 ռադիոծրագիր, 15 գործակալություն, թերթեր, ամսագրեր և այլ լրատվական միջոցներ): ՆՏ

Հայկական

ՆԵՐՔԻՆ ՍՓՅՈՒՌՔՆ ԱԿՏԻՎԱՆՈՒՄ Է

Այսօր գործնականում անհնար է պարզել Հայաստանից բնակչության արտահոսքի իրական չափերը, թեև հանրապետության առջև ծառացած խնդիրներից սա թերևս ամենացավալին է: Այսօր Հայաստանի բնակչության թիվը պաշտոնապես հասնում է մոտ 3 միլիոն 700 հազար մարդու, սակայն ոչ մեկի համար գաղտնիք չէ, որ հանրապետությունից անօրինական արտահոսքը հասնում է մեծ չափերի, և հազիվ թե այդ թիվը արտացոլի իրական պատկերը: Բնակչության արտահոսքն ավելանում է մանավանդ ձմռան նախաշեմին: Մարդիկ հեռանում են ամենից առաջ Ռուսաստան՝ խուսափելով նախորդ ձմռան հայաստանյան իրականությունից:

Հայաստանի սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեի ներքին սփյուռքի հարցերով փոխնախագահ Զիվան Մովսիսյանի տվյալներով, այսօր Ռուսաստանում պաշտոնապես գրանցված է մոտ 50 հայկական համայնք: Ինչ վերաբերում է ընդհանրապես Ռուսաստանում հայերի թվաքանակին, ապա տվյալները հակասական են՝ ըստ հայկական համայնքների տվյալների, այդ թիվը հասնում է 800 հազարի, մինչդեռ պաշտոնական տվյալները 500 հազարից չեն անցնում: Այսպես, միայն Կրասնոդարի երկրամասում, հայկական համայնքի տվյալներով, բնակվում է շուրջ 300 հազար հայ, թեև պաշտոնական տվյալներով նրանց թիվը չի հասնում 60 հազարի: ԵՒս 200 հազար հայ բնակվում է Ստավրոպոլի երկրամասում, 150 հազար՝ Ռոստովի մարզում, 400 հազար՝ Մոսկվայում (պաշտոնական տվյալներով՝ 60–65 հազար մարդ), 15 հազար՝ Սանկտ Պետերբուրգում և այլն: Ի դեպ, նվազեցված են նաև հայկական համայնքների տվյալները, որովհետև դրանք փաստորեն վերաբերում են միայն նրանց, ովքեր իրենց հայ են համարում, մինչդեռ բազմաթիվ հայեր գրանցվել են որպես ազգությամբ ռուս և այդպիսով դուրս մնացել ներհամայնքային կյանքից: Պաշտոնական չէ, որ որոշ տվյալների համաձայն, միայն Դաշնակցային Ռուսաստանում բնակվում է շուրջ 2 միլիոն հայ: Ինչևէ:

Երեկ սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեի ներքին սփյուռքի բաժնում տեղի ունեցավ մի հետաքրքիր հանդիպում, որին մասնակցում էին պրն. Մովսիսյանը, Աստրախանի հայկական համայնքի փոխնախագահ Լևոն Սարգսյանն ու Կրասնոյարսկի հայկական համայնքի նախագահի պաշտոնակատար Ալբերտ Դավթյանը: Աստրախանի հայ համայնքն այսօր հաշվվում է մոտ 7 հազար մարդ, Կրասնոյարսկինը՝ ավելի քան 10 հազար: Հանդիպումը հետաքրքիր էր այն առումով, որ Աստրախանի հայ համայնքը Ռուսաստանում հնագույններից մեկն է, իսկ Կրասնոյարսկինը ձևավորվել է ընդամենը 1987 թվին: Համայնքներն ունեն իրենց հոգսերն ու խնդիրները, ծրագրերն ու նպատակները, իսկ ընդհանուրն այն է, որ երկուսն էլ իրենց առաջնային խնդիրն են համարում հայության պահպանումն ու ուժերի համախմբումը:

Աստրախանի համայնքը փաստորեն լուրջ խնդիր չունի՝ պրն. Սարգսյանի խոսքերով, քաղաքի իշխանությունները բարեհաճորեն են տրամադրված տեղի հայերի նկատմամբ: Միայն մի փաստ՝ առ այսօր դեկտեմբերի 7-ը քաղաքում նշվում է որպես սգո օր՝ նվիրված սպիտակյան երկրաշարժի զոհերի հիշատակին: Բացի այդ, իշխանությունները հայկական համայնքին թույլ են տվել նորոգել քաղաքի ռուսական եկեղեցիներից մեկը՝ հայկական եկեղեցի դարձնելու պայմանով: Քաղաքում գործում է հայկական կիրակնօրյա դպրոց, համայնքն օգնում է իր անդամներին ինչպես նյութապես, այնպես էլ աշխատանքի տեղավորման հարցերում և բժշկական օգնության ցուցաբերման ասպարեզում: Վերջերս Աստրախանի քաղաքային իշխանությունները հայկական համայնքին են վերադարձրել Աղաբաբյանի աշխարհահռչակ ուսումնարանի շենքը՝ իրականացնելով պատմական արդարության վերականգնմանն ուղղված միջոցառումները:

Ընդհանուր առմամբ համայնքի կյանքը բավականին ակտիվ է: Վերջերս Աստրախանում անցկացվում էին հայկական մշակութային օրեր, որին մասնակցում էին Մոսկվայի և Ստավրոպոլի հայկական համայնքների ներկայացուցիչները, ինչպես նաև սփյուռքահայության հետ կապերի կոմիտեի ներկայացուցիչ Զիվան Մովսիսյանն ու Հայաստանի բազմաթիվ խմբեր:

Ինչ վերաբերում է Կրասնոյարսկի հայկական համայնքին, ապա այստեղ խնդիրները բավականին շատ են՝ կապված առաջին հերթին հայկական եկեղեցու կառուցման և կիրակնօրյա դպրոցի (այնտեղ սովորում են մոտ 30 աշակերտներ) աշխատանքների հետ: Բանն այն է, որ հայկական եկեղեցու կառուցման համար համապատասխան տարածք է հատկացվել, եկեղեցու կառուցման համար ստացվել են Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջինի և Ռուսի պատրիարք Ալեքսի Երկրորդի օրհնությունները, և հիմնական խնդիրը միջոցների ստեղծումն է: Մինչդեռ Կրասնոյարսկի հայկական համայնքը հայտնի է Հայաստանին ցուցաբերած օգնությամբ՝ վերջին անգամ կրասնոյարսկցիները նվիրել են 36 տոննա ալյուր և կես տոննա դեղորայք: Ցավոք, վերջերս վախճանվեց Կրասնոյարսկի հայ համայնքի նախագահ Վահրամ Էմեֆուղյանը, իսկ դա մեծ կորուստ էր Կրասնոյարսկի հայության համար, և այնուամենայնիվ ներգաղութային կյանքը Կրասնոյարսկում շարունակվում է:

Մի խոսքով, ներքին սփյուռքում կյանքն ակտիվանում է և ամենայն հավանականությամբ շարունակելու է ակտիվանալ՝ Հայաստանում պայմանների փոփոխմանը զուգահեռ: Իսկ դա նշանակում է, որ ներգաղութային կյանքում հայապահպանությանն ուղղված աշխատանքները նոր նշանակություն են ստանում:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Բաքու

ԱԻԿ-ը ողջունում է Իրանի նախագահի սպասվող այցը Բաքու

Ինչպես Պոստֆակտումի թղթակցին հայտնեց Ադրբեջանի Իսլամական կուսակցության վարչության անդամ, «Իսլամի ձայն» անկախ լրատվական կենտրոնի ղեկավար Հաջի Հաջի աղան, Ադրբեջանի Իսլամական կուսակցությունը ողջունում է բոլոր իսլամական պետությունների հետաքրքրությունն Ադրբեջանի նկատմամբ, այդ թվում Իրանի նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանիի: Մեկնաբանելով Իրանի նախագահի առաջիկա այցելությունը Բաքու, ԱԻԿ-ի ներկայացուցիչը նշեց, որ իր կուսակցությունը կողմ է եղբայրական Իրանի հետ կապերի ամրապնդմանը: Նրա կարծիքով, Հեյդար Ալիևի վերադարձից հետո հանրապետության արտաքին քաղաքականության մեջ դրական տեղաշարժեր են նկատվում, որոնց ակնհայտ դրսևորումն է Թեհրանի հետ հարաբերությունների լավացումը: ՆՏ

Վերսկսվել են Ռուսաստանի նավթի առաքումները

Հոկտեմբերի 21-ին Բաքվի ռադիոն հայտնեց, որ Ադրբեջանի պետական նավթային ընկերության փոխնախագահ Ռաֆիկ Միրզոևի հայտարարության համաձայն, Ռուսաստանից Ադրբեջան է առաքվել 217 հազար տոննա հում նավթ: Մինչև տարեվերջ նախատեսվում է 283 հազար տոննա նավթի վաճառք Ադրբեջանին կլիրինգային եղանակով, նավթամթերքի դիմաց: Ռուսաստանից նավթի առաքումների վերսկսումը կապվում է Ադրբեջանի ԱՊՀ մտնելու հետ: ՆՏ

«Միջազգային ներում» «սև ցուցակներում»

Մարդու իրավունքների պաշտպանության միջազգային «Էմնիսթի ինթերնեյշնլ» կազմակերպությունը տարածել է հայտարարություն, որում ավելի քան 60 երկրների մեղադրել է քաղաքական շարժումներով սեփական քաղաքացիների զանգվածային սպանության մեջ: Ըստ «Վաշինգտոն փոստի» հաղորդագրության, կազմակերպությունն այդ երկրների շարքում «ազգային զտումների» մեջ մեղադրել է նաև Թուրքիային և Ադրբեջանին: Թուրքիան մասնավորապես մեղադրվում է մարդու իրավունքների բազմակի ոտնահարման և գիտակցաբար սպանելու մեջ: Սնարկ

Ադրբեջանական նավթը կանցնի ոչ թե Թուրքիայով, այլ Ռուսաստանով

Ինչպես հայտնում է թուրքական «Ջումհուրիյեթ» թերթը, Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիևը որոշել է նավթն արտահանել ոչ թե թուրքական նավահանգիստներով, այլ Նովոռոսիյսկով, հույս ունենալով ստանալ Ռուսաստանի օգնությունը Ղարաբաղի հարցի լուծման մեջ: Հոկտեմբերի 21-ին «[illegible]» հայտնել է, թե նման որոշում ընդունվել է Մոսկվայի ճնշման տակ և ուժեղ հարված է հասցնում Թուրքիայի և ԱՄՆ ծրագրերին, որոնց համապատասխան Բաքվից նավթը պետք է հոսեր Թուրքիա: Թերթը եզրակացնում է, որ այդպիսով նավթի առևտրի կենտրոնը շրջանում դառնում է ոչ թե Թուրքիան, այլ Ռուսաստանը: Սնարկ

Խնայողամարկղերում կբացվեն սեփականաշնորհման փայեր

Առաջիկայում Ադրբեջանի յուրաքանչյուր քաղաքացու անունով խնայողամարկղում կբացվի սեփականաշնորհման փայ: Դա ռուսական սեփականաշնորհման չեկի՝ վաուչերի համանմանն է: Դրա նախնական կապիտալը 4 հազար մանաթ է (40 հազար ռուբլի): Այդ գումարի փայեր կբացվեն մինչև 1996 թ. հունվարի 1-ը ծնված երեխաների և հայ-ադրբեջանական հակամարտության ժամանակ զոհվածների ընտանիքների համար: Սեփականաշնորհման այդ փայը ռուսական վաուչերից կտարբերվի նրանով, որ այն անհնար է վաճառել: ՆՏ

Սոցիալական

Ջերմամեկուսացումը մի քիչ տաք կպահի

Թեև 1992-93 թթ. ձմեռը մեր ժողովրդի համար ամենածանրն էր, սակայն «Հայբնակկոմունալտնտես» հանրապետական միավորումը դեռ այդ պայմաններում կարողացավ ապահովել Հայաստանի 14-15 քաղաքների կենտրոնացված ջեռուցումը, այդ թվում Գորիսի, Սիսիանի, Ջերմուկի, Վայքի, Սևանի, Հրազդանի և այլն: Միավորման նախագահ Արտուշ Գոմցյանը երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց, որ մինչ այժմ պատշաճ աշխատանք չի տարվել գոնե բնակարանների ջերմության պահպանման ուղղությամբ: Ջերմամեկուսացման արդյունավետությունը, ըստ նրա, կբարձրանա 25 տոկոսով, եթե օգտագործվեն եռափեղկ պատուհաններ: Արդեն նման փորձեր են արվել Գյումրիում և Աշոցքում: Մեծ աշխատանք է տարվել ջրագծերի, կոյուղիների վերանորոգման և պահպանության ուղղությամբ:

Խոսելով ջրամատակարարման մասին, պրն. Գոմցյանը թեև նշեց, որ Հայաստանը ունենալով առատ ջրային պաշարներ, ունի խմելու ջրի օգտագործման առավել հնարավորություններ, բայց կարևորեց, որ ջրամատակարարումը պետք է իրականացվի ինքնահոս տարբերակով, այսինքն, կխնայվի էլեկտրաէներգիա: Նման խնայողությունների արդյունքում միայն ընթացիկ տարում խնայվեց 36 միլիոն կՎտ/ժ էլեկտրաէներգիա: Նա նաև նշեց, որ հանրապետության մի շարք քաղաքներում արդեն կիրառվում է ջրամատակարարման ինքնահոս տարբերակը:

Կապիտալ շինարարության գծով. 150 հազար քմ ընդհանուր մակերեսով դպրոցներ են հանձնվել Վանաձորում, Մեղրուտում, Գյումրիում, Կամոյում, Սևանում: Շուրջ 40 հազար քմ բնակելի մակերես է հանձնվել Վանաձորում, Սպիտակում, վերականգնման աշխատանքներ են տարվել Գորիսում, Տաշիրում, Վարդենիսում: Ծրագրվում է մինչև տարեվերջ շահագործման հանձնել լրացուցիչ 50 հազար քմ բնակտարածություն: Քաղաքաշինության մեջ մեծ տեղ է տրվում հատկապես ստորգետնյա հաղորդակցության ուղիների վերացմանը: Մեծ աշխատանք է տարվում նաև, որպեսզի երաշխավորված էլեկտրասնուցում տրվի կենսապահովման օբյեկտներին՝ հացի արտադրությանը, առողջապահությանը, կապին: Բացի Երևան և Գյումրի քաղաքներից, հանրապետության շուրջ 30 քաղաքներում այդ աշխատանքներն սկսվել են, և հոկտեմբերի 30-ի դրությամբ 1993 թ. ծրագիրը 70–75 տոկոսով կատարված կլինի, իսկ մինչև նոյեմբերի 25-ը կավարտվեն ընթացիկ տարվա ծրագրերը: Հացի գործարաններն այսուհետ կունենան սեփական էլեկտրասնուցման գծեր, պահեստի այլ օբյեկտներ կամ բնակելի տարածքի միացումներ չունեն: Ինքնաէլեկտրասնուցման արդյունքում մեծ օրական կունենանք մինչև 3–3,5 միլիոն կՎտ/ժ էլեկտրաէներգիայի տնտեսում: Առողջապահության ոլորտում կատարվող աշխատանքներում հայտնի խնդիրների շարքին դասվեց նաև աղբավերամշակումը: Ու թեև պրն. Գոմցյանի ասելով, այդ ուղղությամբ որոշակի աշխատանքներ տարվում են, սակայն առայժմ ոչինչ չի ստացվում, որովհետև պահանջվում են ֆինանսական աջակցություն և կապիտալ մեծ ներդրումներ: Ինչ վերաբերում է կոյուղու վթարների կանխմանը, միավորումը ստուգել է այն շենքերը, որտեղ չի լինելու կենտրոնացված ջեռուցում, կոմունիկացիների պահպանության համար համապատասխան ջերմամեկուսիչ աշխատանքներ են տարվում բնակշահագործման գրասենյակի կողմից, ստեղծվել են վթարային բրիգադներ այդպիսի երևույթների դեմն առնելու համար:

Ա. Հ.

Գյանջայում աշխատավարձը տալիս են գարեջրով: Երկու ամիս ընթացքում Գյանջայի գարեջրի կոմբինատի աշխատողներն աշխատավարձ չեն ստացել: Միևնույն ժամանակ գործարանի պահեստներում հավաքվել է միլիոն շշերի պաշար: Այդ երկու խնդիրները կոմբինատի ղեկավարությունը որոշեց լուծել մեկ հարվածով՝ աշխատողներին վերջին ամիսների աշխատավարձը վճարելով գարեջրով: Ռուբլու պակասի պայմաններում Ադրբեջանի խոշորագույն գարեջրագործական կոմբինատն աշխատում է իր հզորության 20 տոկոսով: Սակայն գործերը պետք է որ կարգավորվեն, քանի որ անհրաժեշտ հումքը սկսել է բերվել Իրանից և Ուզբեկստանից, իսկ Ֆրանսիայից համաձայնություն է բերվել մանրադրամների անհրաժեշտ խմբաքանակի, որով էլ կտրվեն աշխատավարձերը: Սնարկ

Հայտարարություն

ՀՀ կապի նախարարության Երևանի «Արաքս» հանգույցի հեռախոսային աշխատանքները կարգավորելու համար անց է կացվում բաժանորդների վերագրանցում:

Բոլոր բաժանորդները և այն անձինք, ովքեր չեն ծանուցվել վերագրանցման, մինչև 1993 թ. նոյեմբերի 5-ը պետք է դիմեն «Նաիրի» կենտրոնական կապի գիտահետազոտական ծառայությանը 55-82-73, 53-83-90 հեռախոսահամարներով կամ ծառայության 11 հասցեով:

Միաժամանակ հայտնվում է, որ ՀԿ նախարարության կողմից իրականացվող աշխատանքները հայտնաբերելու դեպքում կկիրառվեն պատժամիջոցներ:

Կապի նախարարության լրատվական ծառայություն

digitised by A.R.A.R.@

Կրթություն

ԻՆՉՊԻՍԻՆ Է ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ԴՊՐՈՑԸ

Վերջերս Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության նախաձեռնությամբ եւ աջակցությամբ Հայաստանում էին գտնվում Լոս Անջելեսի պետական դպրոցների մի խումբ տնօրեններ, փոխտնօրեններ, որոնց ղեկավարած կրթօջախներում մեծ թիվ են կազմում հայ, հատկապես Հայաստանից տեղափոխված երեխաները: Վերջիններիս նկատմամբ բարյացակամ վերաբերմունք դրսեւորելով՝ անգլերեն լեզվի հարցերում դժվարությունները հաղթահարելու նպատակով, դասերին, ուսուցիչների հետ միասին, թարգմանիչներ են բոլլատրում մասնակցել, կազմակերպում են ազգային պարի եւ երգի խմբեր եւ այլն: Նրանք նաեւ որոշակի դժվարությունների են հանդիպում. հայազգի պատանյակները ավելի շատ դասերից փախչելու, չսովորելու, ծխելու եւ կռվարարության հակումներով են աչքի ընկնում:

Համեմատելու, տեղի մանկավարժների հետ խորհրդակցելու, վերոհիշյալ երեւույթների պատճառները հասկանալու եւ իրենց սաների հայրենիքը մոտիկից ճանաչելուն էր ծառայեցված նրանց այցելությունը:

Եւ թեեւ ամերիկյան ուսուցիչներից մեր հանրակրթության կրթօջախների մասին կարծիքներ լսելը բավականին գայթակղիչ էր, նկատի ունենալով ազգային դպրոցի ստեղծման փնտրտուքները եւ իրենց վիճակից լուսավորության զինյալների վերջին բուռն բողոքները, պատվիրակության անդամ, Լոս Անջելեսի դպրոցներից մեկի փոխտնօրեն Գեւորգ Քյուրքճյանի հետ զրույցը հիմնականում ամերիկյան կրթական համակարգի առանձնահատկությունների շուրջ ծավալվեց:

Միացյալ Նահանգներում ուսումնական տարին սկսվում է սեպտեմբերի 2-րդ շաբաթից եւ ավարտվում է հունիսի վերջին: Դպրոցները միայն մեկ հերթով են աշխատում ժամը 8-ից 15-ը: Երբ աշակերտների թիվը գերազանցում է կրթօջախների հնարավորությունները, ապա դրանք աշխատում են ողջ տարին՝ յուրաքանչյուր դասարան հաջորդաբար երեք ամիս դասերի է հաճախում, մեկ ամիս՝ հանգստանում: Օրվա ընթացքում ուսուցանվում է վեց առարկա, չորսը պարտադիր՝ անգլերեն, մաթեմատիկա, հումանիտար որեւէ գիտություն, մարմնակրթություն եւ երկուսը՝ ըստ ընտրության:

Ուսուցիչների շաբաթական ծանրաբեռնվածությունը պարտադիր 25 ժամ է՝ օրական հինգ ժամ դասավանդում են, մեկ ժամ հանգստանում: Դասը տեւում է 54 րոպե՝ վեց եւ ընդմիջման համար 30 րոպեանոց ընդմիջումներով: Հարուստ Ամերիկյան աշակերտների 90 տոկոսին ծրի ճաշով է ապահովվում: Դպրոցում աշխատելու իրավունք ստանալու համար պետք է ունենալ համալսարանական ընդհանուր կրթություն: Այն ձեռք բերելուց հետո մեկ տարի շարունակ հատուկ եւ այնուհետեւ հինգ տարին մեկ կատարելագործման դասընթացներին մասնակցելը եւս պարտադիր է: Եւ կախված դրանից եւ անմիջական աշխատանքի տարիներից, համապատասխանաբար բարձրանում է մանկավարժների աշխատավարձը՝ սկսնակների համար այն տարեկան կազմում է 24 հազար, իսկ առավելագույնը 50 հազար դոլար է: Ինչպես ասաց Գ. Քյուրքճյանը, նման վարձատրությունը ուսուցիչներին ապահովում է միջին եւ միջինից բարձր ապրելակերպ: Եւ թեեւ մանկավարժությունը հարստանալու եւ սեփական գործ սկսելու հնարավորություններ չի կարող տալ, դրա փոխարեն այդ մասնագիտության տեր մարդիկ, ունենալով կայուն եկամուտներ, երաշխավորված են ցանկացած անակնկալից: Պետության հետ հարաբերություններում նրանց շահերը պաշտպանում է համապատասխան արհմիությունը, առանց որի համաձայնության ուսուցչին աշխատանքից ազատել հնարավոր չէ, եւ շատերը կենսաթոշակի անցնելուց (65 տարեկանից) հետո էլ շարունակում են իրենց գործունեությունը: Հեռացնելու համար միակ պատճառը երեխաներին հարվածելը կարող է լինել:

Քաղաքի կրթական գործունեությունը ղեկավարում է ուսումնական խորհուրդը, որը բաղկացած է առանձին շրջաններից ընտրված յոթ անձերից:

Պրն. Քյուրքճյանի վկայությամբ, ամերիկյան կրթօջախներում, որոնք հագեցած են ուսումնական ամենաժամանակակից միջոցներով եւ ազատ ժամանցի անցկացման ամենալայն հնարավորություններն ունեն, լուրջ հիմնախնդիրներ են դարձել աշակերտների անկարգապահությունն ու սովորել չցանկանալը: Առաջին երեւույթի դեմ պայքարում, ըստ նրա, դպրոցին վերապահված միջոցառումներն այնքան էլ արդյունավետ չեն: Ճիշտ է, յուրաքանչյուր ուսումնական հաստատություն կցված է մեկ ոստիկան, երկու օգնականներով, սակայն զանցառուներին սաստելու համար կիրառվող մեթոդները նրանց ներկայությունը էական չեն դարձնում: Ծեծկռտոց սարքելու դեպքում երեխան մեկ-երկու օրով հեռացվում է դպրոցից, որից հետո նա պետք է ներկայանա ծնողի հետ: Երկրորդ անգամվա համար այդ ժամկետը դառնում է մինչեւ հինգ օր, իսկ հաճախակի կրկնվելիս նրան տեղափոխում են այլ դպրոց:

Վերջին տարիներին ԱՄՆ-ի կրթօջախներում դանակահարությունների եւ հրազենի օգտագործման «համաճարակի» տարածման դեմն առնելու համար կառավարությունը աշակերտներին ստուգելու թույլտվություն է տվել: Եւ երբ պատահական ընտրությամբ ստուգումների արդյունքում որեւէ զենք է հայտնաբերվում, ապա սանը անմիջապես հեռացվում է: Դրանից հետո ուսումնական խորհուրդը նրան տեղափոխում է նույն քաղաքի մեկ ուրիշ կամ այլ շրջանում գտնվող ուսումնական հաստատություն...

Ինչ վերաբերում է սովորելուն, ապա աշակերտների միայն տասը տոկոսն է բարձր առաջադիմություն ցուցաբերում: Հայազգի փոխտնօրենը ցավով էր նշում, որ ընդհանրապես երեխաները եւ նրանց ծնողները չեն հասկանում կրթության դերը: Պարզվում է, որ այնտեղ էլ ուսում չստացածները շատ դեպքերում ավելի լավ են ապրում: Մի հանգամանք, որը ուսուցիչների սովորեցնելու ամեն տեսակ ջանքերից զգալիորեն բարձր ազդեցություն է թողնում: Եւ պատահական չէ, որ մեծ թիվ են կազմում դասերից փախչողները, իսկ ուսուցիչների նկատմամբ հարգանք փաստորեն գոյություն չունի:

Գ. Քյուրքճյանը բացատրեց, որ ԱՄՆ-ի կրթության համակարգի նպատակը ամերիկացի դաստիարակելն է, այսինքն, մարդկանց մեջ հոգեբանություն է ներարկվում, որ անձնական ազատությունն ամեն ինչից վեր դասվող արժեքն է: Եւ պետությունն էլ սովորելու համար բոլոր պայմանները ստեղծելով, աճող սերնդի կամքին է թողել դրանցից օգտվելու կամ չօգտվելու ընտրությունը: Բնութագրական է հետեւյալ դեպքը. դպրոցական հանդիսության ժամանակ հնչած ամերիկյան օրհներգի հնչյունների տակ բոլորը ոտքի են կանգնում, բացի մեկ դպրոցականից: Վրդովված ղեկավարությունը նրան դպրոցից հեռացնում է, իսկ դատարանը այդ որոշումը չեղյալ է համարում: Թեմիսի ծառաների կարծիքով, անձի կամքն է ենթարկվել մյուսների ազատությունը չխախտող կանոններին:

Անշուշտ, դա եւս սկզբունք է եւ միգուցե արժանի է պետության անվերապահ պաշտպանությանը:

Միայն թե, Գ. Քյուրքճյանի կարծիքով, այն արդեն հակասությունների մեջ է մտնում հասարակական այլ արժեքների հետ՝ գործարարները շատ են բողոքում, որ աշխատանքի համար դիմող երիտասարդները մեծամասամբ կարդալ եւ մաթեմատիկա չգիտեն, իսկ կարգապահական հարցերի թիվը գնալով պակասում է:

Ասում են, խելոքը նա է, ով ուրիշների սխալներից է սովորում: Այսօր մեզ այդ հնարավորությունը նաեւ լուսավորության բնագավառում է տրված: Կօգտագործե՞նք այն:

ՀՈՒՍԻԿ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Վրաստան

Մաֆիան մոլեգնում է

Այսօր Վրաստանը եւ վրաց ժողովուրդը ապրում են ծանր ու դժվարին ժամանակներ: Երկրում իշխում են կամայականությունները եւ խառը: Պարարտ հող է ստեղծվել բռնությունների, թալանի եւ մարդու իրավունքների ոտնահարման համար: Քաղաքական տարբեր խմբերը լուրջ փորձության են ենթարկում Վրաստանը: Երկարատեւ պատերազմը, ներքին երկպառակությունները եւ տնտեսական անմխիթար վիճակը կարող են անկանխատեսելի հետեւանքներ ունենալ:

Լարված եւ անհանգիստ է նաեւ Թբիլիսիում: Նման իրավիճակում դրության տերը մաֆիան է, որը փորձում է հաստատել իր իշխանությունը: Այստեղի հանցախմբերում առավել անպաշտպան են ազգային փոքրամասնությունները: Նրանց ավելի հեշտ է զրկել նրանց ապրուստի ամենատարրական հնարավորություններից եւ մեկընդմիշտ դուրս մղել ասպարեզից:

Վերջին շրջանում հարձակման թիրախ են դարձել Թբիլիսիի լուսանկարչական արհեստանոցները, որոնց տերերի 85 տոկոսը հայեր են: Խնդիրն այն է, որ մաֆիան սպառնալիքների եւ անօրինական հարկերի միջոցով ջանում է հասնել իր նպատակների իրագործմանը: Եւ սա նոր բան չէ: Այսպես, դեռեւս 1978 թ. նրա զոհը դարձավ թբիլիսցի լուսանկարիչ Անդրանիկ Գեւորգի Մնջոյանը, որը «Երջանիկ մանկություն» անվամբ լուսանկարչատուն ուներ Ռուսթավելու պողոտայում գտնվող Ալ. Մելիք-Ազարյանցի տանը: «Անհայտ» չարագործները գիշերը մտան նրա Վակեի թաղամասի բնակարանը եւ կողոպտեցին՝ սպանելով կնոջը: Այս սահմռկեցուցիչ դեպքից հետո ծանր ցնցումից ու ապրումներից Անդրանիկ Մնջոյանը մահացավ:

Այսօր ոչինչ չի փոխվել: Այդ ուժերը գործում են անպատիժ եւ սերմանում վախի ու անպաշտպանվածության մթնոլորտ: Այս տարվա պատերազմի սկզբին հարձակումներ եւ կողոպուտներ եղան Գլդանի շրջանի թիվ 30 լուսանկարչատանը, որը պատկանում էր Սերգեյ Սահակյանին, Հավլաբարի հայկական թատրոնի դիմաց տեղավորված հնությունների սիրահար Ազատ Սամվելյանի լուսանկարչատանը եւ այլն: Ընդ որում, նորովի եւ մշակված կերպով օգտագործվում են իրադրության բնորոշ երեւույթները՝ պատերազմ, դժվարին վիճակ, տնտեսական նոր հարաբերություններ եւ այլն: Ոտնահարվում են արհեստանոցների տերերի իրավունքները, գաղտնի ձեւով կազմակերպվում են աճուրդներ եւ սեփականաշնորհվում դրանք: Այստեղի ճակատագրի արժանացան վերը նշված Գլդանի շրջանի թիվ 30, Սոլոխանի շրջանի թիվ 67 լուսանկարչատները, Փիրոսմանի փողոցում գտնվող եւ Գրիշա Սարգսյանին պատկանող լուսանկարչական լաբորատորիան եւ այլն: Այդ կերպ վարվեցին Կրծանիսի շրջանում տեղավորված եւ միակ տոհմիկ լուսանկարիչ Արտակ Մնջոյանին պատկանող լուսանկարչատան հետ: Այդ մութ ուժերի թելադրանքով «Գոնիո» միավորումը ծրագրել է քանդել այն եւ տեղում բնակելի շենք կառուցել:

Օրինակները շատ են: Սակայն այսքանն էլ բավական է, որպեսզի հասկանանք, թե ինչ է կատարվում: Խախտվում է ազգայինների, այդ թվում եւ հայերի կյանքի տնտեսական հիմքը: Հետեւանքը կլինի այն, որ նրանք ստիպված կլինեն արտագաղթել Վրաստանից դուրս: Սրա հետ կապված իրավիճակը ծայրահեղորեն սուր է: Հուսահատված եւ ուրիշ ելք չտեսնելով՝ խաղաղ լուսանկարչական արհեստանոցները դիմել են նախագահական գործադրին:

Իշխանությունների ծրագրերը շատ հեռու են տանում: Այդ նույն մեթոդներով են գործում նաեւ Թբիլիսի վարսավիրանոցների նկատմամբ, որոնց տերերը 70 տոկոսով հայեր են: Արդեն վաճառվել եւ սեփականաշնորհվել են Սոլոխանի շրջանի թիվ 260, Գլդանի շրջանի թիվ 264 վարսավիրանոցները եւ այլն: Հալածանքների ենթարկվեցին շատ վարսավիրներ, այդ թվում նաեւ բավականին հայտնի վարպետ Հրայր Եղիազարյանը, որն այժմ ստիպված ապաստան է որոնում Ռուսաստանում:

ՌՈՒԲԵՆ ՉՈՒՐԻԿՅԱՆ

ԼՂՀ

Ստեփանակերտում գործազուրկների նվազում

«Ստեփանակերտում նկատվում է գործազուրկների թվի նվազում, ասաց ԼՂՀ զբաղվածության կենտրոնի տնօրեն Ռաֆայել Ամիրխանյանը: Եթե սույն թվականի օգոստոսին հանրապետության մայրաքաղաքում գրանցված էին 149 մարդ, ապա սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին համապատասխանաբար 35 եւ 20: Գործազուրկների խմբի կրճատումը բացատրվում է տնտեսության որոշակի աշխուժացմամբ, փախստականներից շատերի աշխատանքի տեղավորմամբ, ձեռնարկատիրական գործունեության նկատմամբ մարդկանց ձգտումով: Բոլոր գրանցվածներին տրվում է գործազրկության նպաստ: Նրանց, ովքեր ազատվել են ոչ սեփական ցանկությամբ, տրվում է 4200 ռուբլի, իսկ ինքնակամ կամ աշխատանքային կարգապահությունը խախտելու պատճառով ազատվածներին՝ 2100 ռուբլի: Նպաստի չափը որոշվում է գործազուրկների կարգավիճակի տրման հանձնաժողովի կողմից»: Միաժամանակ Լեռնային Ղարաբաղի շատ բնակավայրերում նկատվում է աշխատուժի պակաս: Մասնավորապես Շուշի քաղաքի որոշ հիմնարկ-ձեռնարկություններում կան շատ թափուր տեղեր: Օրինակ, Շուշիի կենտրոնական հիվանդանոցում չեն հերիքում 130 աշխատող, կոնդենսատորների գործարանի արտադրամասում՝ 70, շինմոնտաժային վարչությունում՝ 84, կոմունալ ձեռնարկությունների կոմբինատում՝ 46, բնակչության սպասարկման գրասենյակում՝ 9: Առանց աշխատանքի մնացած փախստականները կարող են տեղավորվել Շուշիում եւ հանրապետության բնակավայրերում:

Վ. Ա.

Գյուղատնտեսություն

«Եթե չես ուզում, որ ցեխ լինի, ցեխ մի սարքիր»

Այովացի ֆերմեր Բիլ Թորմանի այս խոսքերը նշանաբան դարձան բերքի մնացորդով հողը մշակելու պետական ծրագրի մեջ ներգրավված մոտ 1000 ֆերմերների համար:

Քամու եւ ջրից գյուղատնտեսական կուլտուրաների աճի համար խիստ անհրաժեշտ հողածածկույթի պահպանման գործում առաջին կարեւոր քայլն ԱՄՆ-ում համարում են պահպանիչ հողամշակումը: Սրա համար առաջարկվում է մի քանի եղանակ. հերկման ժամանակավոր կամ տեղային բացառում, ցանքածածկի ստեղծում, ակոսներով կամ հողաշերտերով հերկում կամ բերքի մնացորդներով հողածածկում: Վերջին մեթոդի կողմնակիցները պնդում են, որ այս եղանակով հողածածկումն առավել արդյունավետ է, քան վարման կրճատումը: Այն օգտագործում է նախորդ տարվա բերքի մնացորդները՝ ի նպաստ նոր բերքի: Մնացորդները, որոնք քայքայվում են հողաշերտի վրա, այն հարստացնում են օրգանական նյութերով: Դրանք այն պաշտպանում են անձրեւի կաթիլներից, որոնք առաջացնում են հողածածկույթի համար խիստ վտանգավոր ցեխի զանգված:

Այս մեթոդը հնարավորություն է տալիս հսկելու հողաշերտի խոնավությունը, ավելի պակաս աշխատուժ եւ ժամանակ ծախսելու հողապատրաստման աշխատանքների վրա, բարելավելու ջրի որակը: Դժվարություն են առաջացնում քիմիական պարարտանյութերի արժեքի աճը, մոլախոտերի ու միջատների հանդեպ հսկողությունը: Նման հողամշակման դեպքում ցանքից հետո պահպանվում է հողածածկույթի ամենաքիչը 30 տոկոսը:

Հողաշերտի պահպանմամբ հողը մշակելու այս մեթոդները ծանոթ են 20-րդ դարի ֆերմերների համար (թերեւս, ըստ ամերիկյան չափանիշների): Մեթոդի ընտրությունը պայմանավորված է տեղանքի դիրքով, աղային բաղադրությամբ եւ այլն:

ԱՄՆ-ում գործող շատ կազմակերպություններ, գործակալություններ եւ անհատներ կարող են գյուղատնտեսներին օգնել այս հարցում, եւ ըստ ծանուցման, ԱՄՆ գյուղատնտեսական գերատեսչության բոլոր ծրագրերն ու ծառայություններն առաջարկվում են առանց ռասայական, գունային, ազգային յուրահատկությունների, կրոնական, սեռի, հասակի, սոցիալական խտրականության:

Ովքեր առավել մանրամասն կցանկանային ծանոթանալ մասնագիտական գրականությանը, կարող են դիմել «Ազգի» խմբագրությանը (բնագրերն անգլերեն են):

Պատրաստեց
ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միություն

Կամերային երաժշտության տուն

27 հոկտեմբերի 1993 թ.

Վազգեն Մուրադյանի 70-ամյակին նվիրված հեղինակային համերգ

ԱՄՆ

Ծրագրում՝
Սիմֆոնիա թիվ 1
Կոնցերտ ալտի եւ նվագախմբի համար
Սոնատ դաշնամուրի համար
3 ռոմանս Չարենցի խոսքերով

Կատարում են՝
Հայաստանի Ազգային օպերայի թատրոնի կամերային նվագախումբը, գեղ. ղեկավար Վիլեն Չարչօղլյան
«Շարական» համույթը, գեղ. ղեկավար Դանիել Երաժիշտ,

Մենակատարներ՝
Կարինե Բաղդասարյան, Լիա Սարգսյան, Սուրեն Ամիրխանյան, Նատալյա Գաբրիելյան

Բացման խոսքը Գեւորգ Էմինի

Սկիզբը ժամը 16.00-ին

Տոմսերը վաճառվում են

digitised by A.R.A.R.@

Մտահոգություն

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄՆԱՑԻՆ ՍՈՍԿ ՈՐՊԵՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏՆԵՐ

Հոդվածագիրն առաջին անգամ չէ, որ մեր թերթի էջերում պաշտպանում է դրամատիրոջ շահերը սահմանադրությամբ ամրագրելու եւ պաշտպանելու գաղափարը: Եւ դա բնական է: Սակայն զգո՛ւյշ գռեհկացված կապիտալիզմից կամ պարզեցված տնտեսական ազատականությունից: Ռամկավարական հասարակարգում կապիտալիստի կամ ձեռներեցի իրավունքները պաշտպանելու համար երբեք նախապայման չէ նրա ուղղակի, անմիջական ներկայությունը սահմանադրություն ստեղծելու կամ խորհրդարանում օրենքներ ընդունելու գործում, թեեւ անհրաժեշտ է, որ պետական բյուջեն հարստացնող առավել մեծ հարկատուների շահերն ու իրավունքները, մանավանդ նրանց արդյունավետ ու շահավետ գործունեությունը երաշխավորող հստակ օրենքներ լինեն առաջիկա Հայաստանում: Բայց դրա համար կան ու պիտի լինեն կուսակցություններ, որոնք կներկայացնեն կամ կպաշտպանեն նաեւ այդ խավերի շահերը: Բաց ասենք, բնավ պետք չէ մտահան անել, որ մեր նպատակը պետք է լինի ոչ թե կապիտալիստական, այլ դեմոկրատական, ռամկավարական հասարակարգի ստեղծումը, որտեղ հասարակության տարբեր խավերը ազատ եւ անկաշկանդ զարգացման հավասար հնարավորություններ կունենան տնտեսական ազատականության պայմաններում:

Հոկտեմբերի 14-ին Ազգային համալսարանում տեղի ունեցավ սահմանադրության նախագծերի քննարկում: Քննարկման էին դրված ԳԽ Սահմանադրական հանձնաժողովի եւ վեց կուսակցությունների կողմից ներկայացված տարբերակները: Հավանաբար կարիք չկա մանրամասն անդրադառնալու թե ինչ բնույթի փոխադարձ մեղադրանքներին, բայց հանուն ճշմարտության պետք է նշել, որ համալսարանականների կողմից ՀՀ ԳԽ Սահմանադրական հանձնաժողովի տարբերակը պաշտպանելու օգտին ոչ մի ելույթ չեղավ. ընդհակառակը, քննադատությունները բազմաբնույթ էին:

Ինչեւէ, ինձ ամենից շատ հետաքրքրում էր մասնագետների՝ իրավաբանների, տնտեսագետների կարծիքը: Իրավաբանական ֆակուլտետից ելույթ ունեցան ֆակուլտետի դեկան Ռ. Պետրոսյանը եւ ավագ դասախոս Այվազյանը: Երկուսի ելույթներն էլ, քանի դեռ վերաբերում էին դասախոսական մասին, անթերի էին, իսկ եզրահանգումնե՞րը... Պրն. Պետրոսյանը հիմնականում անդրադարձավ իշխանությունների տարանջատման սկզբունքին, իրավացիորեն նշելով, որ ոչ թե իշխանությունների տարանջատում պիտի հասկանալ, այլ իշխանության բաժանում: Հետո այնքան խորացավ այս հարցում, որ ինչ էր մնում կրկներ հանրահայտ ճշմարտությունը՝ բաժանիր, որ տիրես: Եւ երբ պրն. Պետրոսյանը ինքն իրեն պատասխաներ, թե ո՞վ պիտի տիրի եւ ինչո՞ւ, որի համար անհրաժեշտ է բաժանել իշխանությունը, որպեսզի պետությունը թուլանա եւ դառնա կառավարելի նրան ստեղծողների եւ ֆինանսավորողների կողմից, ապա չէր անի նման առաջարկություն. այն է՝ Սահմանադրական հանձնաժողովի կազմը լրացնել մեկ-երկու ներկայացուցիչներով տարբեր կողմերից, չէր բացառի Սահմանադիր՝ հիմնադիր ժողովի, պետության հիմնադրման ու հիմնադիրների անհրաժեշտությունը:

Բոլոր ելույթներից ինձ ամենից շատ հոգեհարազատ էր պրն. Այվազյանի ելույթի սկիզբը: Հռետորը մասնավորապես նշեց, որ տասնամյակներ շարունակ ինքը դասավանդել է առաջին կուրսեցիներին, որ սահմանադրությունը նախ եւ առաջ տնտեսական ու սոցիալական հարաբերություններ են, որ առանց տնտեսական հիմքի չկա սահմանադրություն, իսկ Սահմանադրական հանձնաժողովի անդամները (Այվազյանը ելույթ էր ունենում, միայն ԳԽ-ի տարբերակի առնչությամբ) չեն պատկերացնել անգամ սահմանադրության առարկան:

Այսքանից հետո թվում էր, թե պրն. Այվազյանը պիտի առաջարկի, թե ինչպես անել, որպեսզի սահմանադրությունն արտահայտի տնտեսական ու սոցիալական հարաբերությունները, ներկայացնի ու պաշտպանի շահեր, որ հասարակության վերնաշենքը համապատասխանի բազիսին: Չէ՞ որ գների արձակմամբ մենք արդեն գտնվում ենք արժեքի օրենքի դաշտում եւ նորմալ կապիտալիստական հասարակարգ ունենալու համար մնացել է լուծել վերնաշենքի խնդիրը: Մասնավորապես անհրաժեշտ է ստեղծել բուրժուական պետություն: Իսկ կապիտալիստական հասարակարգի սահմանադրություն մշակելիս գոնե մեկ կապիտալիստի կամ նրա իրավաբան ներկայացուցչի մասնակցությունը պարտադի՞ր է, թե չէ: Ո՞վ պիտի պաշտպանի կապիտալիստի շահերը, ներկայիս իշխանություննե՞րը, թե կուսակցությունները, որոնք երկուսն էլ սահմանադրությունների տարբերակներում արգելել են կապիտալիստների անգամ մուտքը իշխանության համակարգ, փոխարենը սահմանադրությունը հարստացնելով դրամատերերին թալանելու մեխանիզմներով: Կապիտալիստական հասարակարգում կապիտալիստը թալանվա՞ծ: Իսկ երբ նա է թալանվում, ժողովուրդը կարո՞ղ է ապրել:

Պրն. Այվազյանի առաջարկը անընդունելի էր: Հռետորը նշեց, որ քանի որ սովետական սահմանադրության ամեն մի հոդվածի վրա մի ամբողջ ինստիտուտ է աշխատել, որի հետեւանքով նրանք անթերի են, անհրաժեշտ է վերցնել այդ սահմանադրությունը եւ նրա մեջ կատարել փոփոխություններ: Սովետական սահմանադրությունը հի՞մք է դրամատիրական հասարակարգի համար: Սովետական սահմանադրությո՞ւնը, որ ավելորդ էր անգամ սովետների երկրի համար եւ կրում էր լոկ ձեւական, ցուցադրական բնույթ: Չէ՞ որ անգամ իրենք՝ սովետները, որ այդ սահմանադրությամբ հռչակված էին որպես պետության հիմք, կրում էին լոկ ցուցադրական բնույթ: Պարզապես բառերն ավելորդ են:

Իսկ ի՞նչ պիտի ասեր սահմանադրություն մշակողների մեջ հայտնված միակ կապիտալիստը: Նա պիտի ասեր. «Պարոնայք, դուք իրավունք չունեք պետություն հիմնադրելու, քանի որ այդ պետության հիմնադրման համար ոչ մեկդ անգամ մի կոպեկ չեք տալու: Վաղը դուք ձեր հիմնադրած պետության զենք ու զրահով պիտի շրջապատեք տունս ոչ թե խնդրելու, այլ թալանելու ունեցվածքս, կամ էլ պիտի չոքեք օտարի դռանը մուրալով ձեր հիմնադրած պետությունը պահելու համար դրամ՝ դառնալով օտարի կամակատարը: Պարոնայք, դուք իրավունք չունեք ինձանից ավելի շատ հարկ պահանջելու, քան մուծում է ձեզանից ամենաշատ վճարողը. ես կարող եմ եւ չաշխատել, բայց ո՞վ պիտի տա հարկը: Որպեսզի ամեն ինչ բնականոն ընթանա, ես պիտի որոշեմ ինչքան հարկ պետք է տալ եւ որտեղ ծախսել: Պարոնայք, գիտե՞ք, ես հումք եմ գնել, հարյուրավոր աշխատողների հետ պայմանագիր ունեմ, նրանց պիտի ապահովեմ աշխատանքի միջոցներով, ինձ վրա հեշտ չի նստել տեխնոլոգիայի յուրացումը, իսկ վաճառքը կատարյալ փորձանք էր: Դուք ի՞նչ եք անում. տպագրական մեքենան ու ջուրը նետում իմ ու հարյուրավոր մարդկանց աշխատա՞նքը: Այդպես չի՛ լինի. ես պիտի որոշեմ, թե ինչ դրամ պիտի տպեք եւ ինչքան, կախված նրանցից, թե ինչքան ապրանք եմ արտադրել:

Պարոնա՛յք, գիտեք, ես ինձ ապահով չեմ զգում, իսկ երբ վաղը օրենք ընդունեք ունեցվածքս ազգայնացնելո՞ւ: Ոչ, ավելի լավ է, որ ձեզանից գոնե նրանք, ովքեր օրենքներ են ընդունում, ինձ պես սեփականատեր լինեն:

Պարոնա՛յք, պարոնա՛յք, չէ, էլի ինչ-որ բան այն չի. ինչ էլ լինի, դուք զենք ունեք, ես՝ չէ. զենք պահելը ինձ վրա թանկ է նստում: Ավելի լավ է ձեր իշխանությունը բաժանեմ մասերի, որ կարողանամ վերահսկել ձեզ. ավելի լավ է ինքս որոշեմ ձեր իրավունքի սահմանները, որ վաղը ինքներդ չորոշեք իմը:

Այսքանը, պարոնայք, կամ դուք ինձ այլ սեփականատերերի հետ հնարավորություն կընձեռեք պետություն հիմնադրելու ու գրելու սահմանադրություն, կամ ես կհեռանամ այստեղից, բայց պատմության երկարյա տրամաբանությամբ նորից կվերադառնամ, այս անգամ արդեն բուրժուադեմոկրատական հեղափոխությամբ, որը կհանդիսանա նաեւ ազգային-ազատագրական շարժում ու ազգային պետության հիմնադրում:

ԿՈԼՅԱ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ

Սովետների վերջը

1905 թ. Ռուսաստանում հուզումների ժամանակ Իվանովո-Վոզնեսենսկ քաղաքում բանվորները, իրենց պայքարը համակարգելու համար, տարբեր գործարաններում ընտրեցին ներկայացուցիչներ: Ներկայացուցիչները միավորվեցին մի մարմնում, որը կոչվեց սովետ: Նույն 1905 թ. սովետներ ստեղծվեցին Ռուսաստանի այլ քաղաքներում, իսկ Սանկտ Պետերբուրգի սովետը Լեւ Տրոցկու գլխավորությամբ ղեկավարեց առաջին ռուսական հեղափոխությունը:

1917 թ. բանվորների, գյուղացիների եւ զինվորական պատգամավորների Համառուսաստանյան Սովետը դարձավ զուգահեռ իշխանություն ժամանակավոր կառավարության հետ մեկտեղ: Բոլշեւիկյան հեղաշրջման հիմնական կարգախոսներից էր «Ամբողջ իշխանությունը սովետներին» կարգախոսը: 1918 թ. բոլշեւիկները ցրեցին համընդհանուր ժողովրդավարական ընտրություններում ձեւավորված Սահմանադիր ժողովը եւ իշխանությունը հանձնեցին բանվորա-գյուղացիական կոլեկտիվներում ձեւավորված սովետներին: Ռուսաստանը հռչակվեց Սովետական Հանրապետություն, եւ երկրում հաստատվեց պրոլետարիատի դիկտատուրա: 1918-ի սահմանադրությունն ամրագրեց փոքրամասնության իշխանությունը:

1920 թ. II-րդ Կարմիր բանակի սվինների վրա սովետները մտան Հայաստան:

1936 թ. Ստալինը շնորհեց Սահմանադրություն, ըստ որի սովետները ձեւավորվում էին համընդհանուր ընտրություններում: Ավանայինից մինչեւ Գերագույն սովետները սահմանադրական միակ իշխանությունն էին: Կոմունիստական տեսաբանները սովետների համակարգը համարում էին քաղաքական գյուտ, որը ուշ թե շուտ կընդունվի ամբողջ աշխարհում: Սակայն, սովետները իրական իշխանության օղակ չեն եղել: Սովետների ստվերում իշխանությունն իրականացրել է կոմկուսը իր հզոր ապարատով:

Պերեստրոյկայի ալիքի վրա առաջացած նոր քաղաքական ուժերը փորձեցին օգտագործել սովետներին ամրագրված իշխանական ֆունկցիաները: 1988-90 թթ. Սովետական Միության նոր քաղաքական վերնախավը հեղափոխության արխիվից հանեց «Ամբողջ իշխանությունը սովետներին» կարգախոսը եւ սահմանադրական ուղիով ներհոսեց սովետներ (առաջինները Ա. Մանուչարյանն ու Խ. Ստամբոլցյանը Հայաստանում): Ստանալով մեծամասնություն սովետներում, նոր ուժերը կանգնեցին կառավարման խնդիրների առջեւ: Սովետական համակարգը, առանց կոմկուսի ցեմենտող հիմքի, աշխատող չէր: Այն նախատեսված չէր կառավարման ժողովրդավարական ձեւերի համար: Սովետները վերածվեցին խոսարանների, իսկ իշխանությունը կաթվածահար էր լինում: Արդեն 1991-ին Սանկտ Պետերբուրգի սովետի նախագահի աթոռում Տրոցկու ժառանգորդ Անատոլի Սոբչակը կոչ արեց «ձերբազատվել սովետական իշխանության ապուշությունից»: Սակայն քաղաքական բարեփոխումը մնաց անավարտ: Փոխարեն արագ ընդունելու սահմանադրություն եւ ձեւավորելու տարանջատ գործադիր եւ օրենսդիր իշխանության եւ տեղական ինքնակառավարման նոր մարմիններ, ժողովրդավարական ուժերը ամբողջ հետխորհրդային տարածքում բավարարվեցին կոսմետիկ նորոգմամբ: Ռուսաստանում, նախագահական համակարգի հետ մեկտեղ, ձեւավորվեցին տեղական վարչակազմեր: Միաժամանակ պահպանվեց սովետների համակարգը: Այսպիսով, հաստատվեց փաստացի երկիշխանություն թե Մոսկվայում, թե տեղերում: 1993 թ. հոկտեմբերի 3-ին Մոսկվայում ջախջախվեց Ռուսաստանի Գերագույն սովետը: Անցած օրերին լուծարվում էին տեղական սովետները, ինչը վերջ է տալիս 88 տարվա պատմություն ունեցող սովետական համակարգին:

Հայաստանում քաղաքական բարեփոխումը մնաց գերագույն իշխանության մակարդակի վրա: Տեղերում սովետական համակարգը մնաց անփոփոխ: Արդյունքում սովետները չեն կարողանում իրականացնել իշխանական ֆունկցիաները, որովհետեւ դարձել են անզոր բանավեճերի բեմ: Սովետների նախագահները ժամանակ են վատնում քվորում ապահովելու եւ պատգամավորների ինտրիգները հաղթահարելու վրա: Սովետները աշխատում են միայն այնտեղ, որտեղ կոմկուսի շրջկոմի փոխարեն գործում է տեղական որեւէ կլան: Ավելին, սովետները իրենք են ընկնում այդ կլանների գիրկը: Այդ մասին «Ազգը» գրել է դեռեւս 1992 թ. դեկտեմբերի 22-ին:

Այսօր, երբ Հայաստանը կանգնած է սահմանադրության ընդունման շեմին, պետք է, որ առաջարկվեր ժողովրդավարական կառավարմանը համապատասխանող տեղական ինքնակառավարման համակարգ: Սակայն, նախագահական տարբերակում մարզպետների իրավունքները չափազանցված են, իսկ ընդդիմադիր վեցյակը իշխանության գերակշիռ մասը տեղերում թողնում է սովետներին: Այս երկու ծայրահեղությունների մեջտեղը պետք է փնտրել տեղական ինքնակառավարման այն մոդելը, որը կապահովի ուժեղ ընտրովի իշխանություն: Այլապես, կամ կենտրոնական իշխանությունը կքայքայվի տեղական վեճերում, կամ էլ Հայաստանը կդառնա սովետական ապուշության արգելանոց:

ԱՐՄԱՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Ի՞նչ է պատահել 55 եւ 57 հեռախոսակայանին

Երկու կոպեկանոց մետաղադրամների հուշ դառնալուն պես ավտոմատ հեռախոսներից օգտվելը դարձավ անվճար (անվճարի ի՞նչն է տեղը), իսկ անձնական հեռախոսից ուզած ժամին օգտվելը՝ բանկ հանույթ կամ, ասենք, հովհարային հնարանք:

Նման հանույթի հնայքների տարածքի տակ առավել հաճախ է ընկնում Երեւանի 55 եւ 57 հեռախոսակայանը, որը, ըստ ՀՀ կապի նախարարության էլեկտրակապի վարչության պետ Արթուր Անդրեասյանի, Երեւանում աշխատող ամենալավ կայաններից մեկն է: Պատճառը նա համարում է կայանի էներգասնուցման հուսալի աղբյուր չունենալը. այն էլեկտրականությամբ (որը գալիս է ենթակայանից) սնող միակ սարքն ընկնում է հովհարային անջատման տակ, մինչդեռ մյուս կայաններն ունեն նման 2-3 սարք (ֆիդեր), եւ մեկ գծի անջատման դեպքում կայանը միացվում է հաջորդ գծին:

Ավելին, ՀՀ կառավարության թիվ 61 որոշման համաձայն, հանրապետությունում կենսապահովման առաջնակարգ օբյեկտների անխափան աշխատանքի համար անհրաժեշտ է դրանց ըստ պատշաճի էլեկտրաէներգիա մատակարարել: Կենսապահովման առաջնակարգ դիրք է եւ հեռախոսակապը, մինչդեռ այս կայանի բաժանորդների հեռախոսն անջատվում է էլեկտրականության հետ գրեթե միաժամանակ: Մարտկոցների մասին հիշեցումը պրն. Անդրեասյանը համարում է սիրողական մակարդակի հարց. «Լավ ծանրաբեռնվածության ժամանակ, երբ կայանն աշխատում է ամբողջ հզորությամբ, մարտկոցները կարող են դիմանալ առավելագույնը 2-4 ժամ, լրիվ լիցքաթափվելուց հետո, կարգին լիցքավորվելով աշխատելու դեպքում (իսկ դա չի բացառվում) դրանք շարքից դուրս են գալիս: Բացի մարտկոցներից, գործածելի են եւ դիզելարժիչները, որոնք, սակայն, եւս ունեն իրենց տեխնոլոգիական պահանջները. դրանք չի կարելի 6 ժամից ավելի աշխատեցնել, եւ բացի այդ, դիզելային վառելիքը խիստ թանկ է:

Ցավոք, ամեն դեպքում, հեռախոսավարձի գանձման ձեւն է՝ երբ հեռախոսն անընդհատ չի աշխատել: Եթե դուք ապրում եք Հայաստանի գյուղերից մեկում, ըստ կապի նախարարության անցյալ տարվա հրահանգի, ձեր հեռախոսագումարը գեղչվում է չաշխատած ժամերի համար, իսկ եթե ապրում եք Երեւանում՝ փաստացի չաշխատած օրերի համար: Այսինքն, եթե Երեւանցի եք, եւ ձեր հեռախոսն օրվա ընթացքում գոնե մեկ ժամ աշխատել է, բարի եղեք զեղչի համար որեւէ մեկին չանհանգստացնել...

Ի դեպ, հեռախոսակապի նման տխուր վիճակն ամենեւին էլ չի նշանակում, թե հանրապետությունն ամբողջապես սպասարկում են կապի հնօրյա սարքավորումները: Ըստ պրն. Անդրեասյանի, Հայաստանում գործում են հեռախոսակապի նաեւ համաշխարհային մակարդակ ունեցող միջոցներ. Ֆրանսստելեկոմն ու Ալկատելը Գյումրիում 10 հազար բաժանորդի համար նախատեսված հեռախոսակապ են տեղադրել: Բացի այդ, Երեւանում գործում է արբանյակային միջազգային հեռախոսակապ (ծրագիրն իրագործված է ամերիկյան ԷյԹի էնԹի ֆիրմայի հետ) եւ սպասարկում է միայն այն բաժանորդներին, որոնք կարող են հեռախոսավարձը վճարել տարադրամով. դրանք հիմնականում գործարար ձեռնարկություններն են, դեսպանատներ եւ այլն:

Իսկ այն հարցին, թե հեռախոսակապի ի՞նչ միջոցներից է օգտվում մեր լրագրությունը, պրն. Անդրեասյանը պատասխանեց. «Առաջնակարգ սարքավորումներ միշտ էլ եղել են Հայաստանում, ես չգիտեմ լրատվական որեւէ օղակ, որն ունի հեռախոսակապի սովոր միջոց եւ չի օգտվում մեր կապից, իհարկե, մենք կարող ենք այդ օղակներին այսօր տալ Հայաստանից դուրս համաշխարհային մակարդակով սպասարկվող կապի հնարավորություն: Բայց այդ դեպքում, խնդրեմ, վճարեք տարադրամ եւ ստացեք այն կապը, որը ձեզ պետք է»:

Իսկ անհաս բաժանորդներին խորհուրդ է տրվում (մասնավորապես՝ 55 եւ 57-ի) թաղամասերում Ձենով Օհաններ ընտրել եւ մասնագիտացնել բարձր ձայնով թաղից-թաղ լուր հաղորդելու մեջ եւ կամ շատ կարգով տարադրամ վաստակելու միջոց գտնել:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Նոր գիրք

ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱԿՈԲ ԿԱՐԱՊԵՆՑԻ ՀԵՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆԳՐՎԱՆՆԵՐՈՎ

Համակ բավականություն է Հակոբ Կարապենցի հետ հայ գրականության հանգրվաններով ճամփորդելը, այսինքն՝ նրա «Երկու աշխարհ» գրաքննադատական հոդվածների ժողովածուն ընթերցելը: Մենք ծանոթ էինք առաջնակարգ արձակագիր Կարապենցին իր գրքերով («Միջնարար», «Ադամի գիրքը», «Ամերիկյան շուրջպար», «Անկատար»), բայց ծանոթ չէինք առաջնակարգ գրականագետին, գրաքննադատին, գրական երևույթների շուրջը մտածող տեսաբանին: Այս գրքով ծանոթացանք: Եվ՝ հիմնավորապես:

Շատ մեծ է գրքի ընդգրկման շառավիղը՝ Մխիթար Սեբաստացուց և Րաֆֆուց մինչև Վարուժան, Սիամանթո, Իսահակյան, Չարենց և Բակունց, մինչև Մուշեղ Գալշոյան և Հրանտ Մաթևոսյան, Հակոբ Ասատրյան, Վահանույշ Թեքեյան և Վահե Օշական, մինչև հենց իրեն՝ ինքնազննումներով և ինքնավերլուծումներով: Հեղինակն ընթերցողին ճամփորդության է հրավիրում հայ գրականության հանգրվաններով, առաջարկելով լսել իր կարծիքները, խոհերը, մեկնությունները: Ու քանի որ դրանք աշխարհի անցուդարձին և գրականությանը քաջատեղյակ մարդու, լրջմիտ գրողի և տեսաբանի խոհեր են, խոհերն էլ արտահայտվում են մտերիմ, մկանուտ, սեղմ ոճով, ծույլ ու ավելորդ բառեր չհանդուրժող լեզվով՝ նրան հետաքրքիր է լսել: Խոհերն են, ուրեմն այդ հոդվածները կարելի էր «խոհագրություններ» կոչել և ոչ «փորձագրություններ»՝ essays բառի ուղղակի թարգմանությամբ:

Ինքնատիպ է գրողի խոսքը ինչին էլ որ վերաբերի՝ նորահայտ մի գրողի, թե վաղուցվանոր, քեզ լավ հայտնի մի երևույթի:

Ինչքա՞ն է գրվել Մխիթար Սեբաստացու մասին, բայց ահա. «Նա, որ Սուրբ Ղազարում չոքած աշխարհը տարեց իր ափերում, բառեր ուռնեց, խոսքերի խորքը մտավ, գաղափար կերտեց և մտքի հեղեղով ողողեց հայության երբեմնի անջրդի դաշտերը: Նա իր կյանքը վառեց, որպեսզի չմնա խավարը...», պատկանում են բոլոր ժամանակներին:

Այդպիսի մարդ է Մխիթար Սեբաստացին:

Մասամբ դարը ծնեց նրան, մասամբ նա կոփեց դարը՝ ըստ իր նկարագրի (էջ 293):

Քի՞չ է գրվել Ակսել Բակունցի մասին, բայց ահա. «Անակնկալ եղավ Բակունցը – մի բացարձակ ֆենոմեն, որը մեծ գաղտնիքի պես խախվել է հայ գրականության ճամփին: Ո՞ւր և ինչպե՞ս ամփոփել նրան... «Միհրավը», ոչ միայն հայ, այլև համաշխարհային գրականության հազվագյուտ մի գոհար է, որի նկատմամբ հիացմունք պիտի արտահայտեին Սեմյուել Բեքեթն ու Ժան Ժընեն»:

Վիլյամ Սարոյանի մասին գրված անհամար էջերի մեջ պիտի առանձնանան Կարապենցի գրած էջերը՝ այսօրինակ ստույգ բնութագրումներով. «Մեծ մանուկ էր Սարոյանը: Հանճարեղ մանուկ: Երբեմն նույնիսկ սարսափելի մանուկ: Միանգամայն միամիտ և միաժամանակ գիտակ իր մեծության: Երբեմն գառան պես հեզ, երբեմն գոռոզ, անգամ կռվազան, սակայն խորքում միշտ մնաց զմայլելի պատանին՝ տենչելով կյանքի հրաշքը»:

Գրական նորագույն ուժերի սիրահար է Կարապենցը, և հիանալի է զգում Պարույր Սևակի տեղը: «Լավագույնը Պարույր Սևակին կարդալն է՝ ամբողջությամբ: Սակայն զգույշ պիտի լինել: Որովհետև թարմ, կանաչ, փափուկ խոտերի տակ փուշեր կան բազմած: Պետք է կարդալ անշտապ՝ ըմբռնելով ու յուրացնելով նրա հոգին ու միտքը: Սևակին կարդալու համար մի քիչ էլ այսպես ասած արիություն է պետք» (էջ 11, 20):

Հիանալի՛:

Նորագույն գրական ուժերի երդվյալ կողմնակիցն է Կարապենցը նաև ստեղծագործությամբ: Նրան կարդալու համար նույնպես «մի քիչ արիություն է պետք», նրա արձակ գրվածքներն այնպես զուլալ ու մատչելի չեն, ինչպես խոհագրությունները (սա ես ասում եմ առանց ողբերգության): Եվ ոչ ոք նրա գրվածքները չի կարող մեկնաբանել այնպես, ինչպես հեղինակը: Իր ինքնազննումների մեջ նա խոստովանում է, թե ինքը «փորձառական», «արդիապաշտ» գրող է և գրելով փորձում է կերպարանք տալ իր ներքին քաոսին, իր շրջապատի քաոսին, թե անմիջական ներկան է իր մտատանջումը և ինչպես կյանքն է լեցուն անակնկալներով ու վայրիվերումներով, այնպես էլ իր գրական փորձերը: «Ես սփյուռքի ծնունդ եմ, գրում է Կարապենցը: Իմ աշխարհը սփյուռքն է: Իմ արտերկրի գրականությունն է, մեծ ոստանների բոհուբոհը, Սփյուռքի կոտորակված հայությունը, հայն ու ամերիկացին...» (էջ 59):

Այստեղից են բխում Կարապենցի բոլոր մտորումներն ու մտահոգությունները Սփյուռքի և սփյուռքահայ մշակույթի մասին, այն, ինչ այս գրքի առանցքային թեմաներից մեկն է: Ես չգիտեմ մի այլ գրող, որ այնքան խորունկ կարողանա իմաստավորել սփյուռքն ու նրա մշակույթը, այդ վերին աստիճանի բարդ երևույթը, այսօրվա Սփյուռքը, որ դրանից տասը տարի առաջ եղած, նույնիսկ երեկվա Սփյուռքը չէ: Իմաստավորել և որոշել նրա գրաված տեղը մեր իրականության մեջ: Վերջապես, նա՛ հնչեցրեց և այն սթափեցնող ճշմարտությունը, որ, ճիշտ է, «օրվա կարգախոսը հայապահպանումն է», բայց «հայապահպանումը տակավին մշակույթ չէ»:

Կարապենցը նրբությամբ զգում է ժամանակը, Սփյուռքի տարրալուծման ընթացքը, ներքին դինամիկան: Նա գիտե, որ իր սերունդը կամուրջ է կապում Անատոլիայի սերնդի և նորագույն սփյուռքի միջև, «մի ահագին առաքելություն, որ իրականությունը դրել է մեր ուսերին»: (Ոչ ոք չի կարող սփյուռքահայ գրականության պատմությունը գրել այնպես, ինչպես Կարապենցը, և ի՜նչ լավ կլինի, որ գրի): Գիտե նաև, որ անցել է այլևս «կարոտի գրականության»՝ այդ խորապես հարգելի գրականության ժամանակը և «նորագույն Սփյուռքի» գրողները չպիտի բավարարվեն կորսված հայրենիքի պատկերումներով: Նրանց նյութը գաղթօջախի կյանքն է՝ տեղական միջավայրում, տեղի պայմաններում, մինչդեռ «կարդում ենք ամերիկահայ երկը և կարծես հեղինակը դեռ հայրենի ծնից դուրս չի եկել... Ամերիկահայը մասն է Ամերիկայի: Առանց Ամերիկայի թերի կմնա ամերիկահայ կերպարը» (էջ 220): Սա շատ բարդ ստեղծագործական խնդիր է, բայց և անխուսափելի: Վիթխարի գաղութը ցրված է վիթխարի երկրով մեկ, նույնիսկ ամենահայաշատ գաղթօջախները, մինչև իսկ Լոս Անջելեսը, Նյու Յորքը, Բոստոնը տարրալուծվում են «տեղական կյանքի հորձանուտի մեջ՝ գրեթե անդիմագիծ ու անխարիսխ»: Տխո՞ւր է այս իրականությունը: Այո: Բայց պիտի կարողանալ նայել ճշմարտության՝ այդ իրականության աչքերին և հենց ա՛յդ իրականությունը պատկերել: Սա է գրողի համոզմունքը... «Հայ մարդը նստած օտար, լայնածավալ երկրի խաչմերուկներում չգիտի որտեղի՞ց է եկել, ո՞ւր է գնում: Երբ անգիտակ ենք այս տագնապին, ապա պիտի կոտրել գրիչը» (էջ 221):

Այսպես պա՛րզ, շիտակ, անողոք:

Քիչ է պատահում, որ բարի ու բարյացակամ Կարապենցն անողոք լինի: Այդ քիչ դեպքերից է, երբ նա խոսում է միջակության, արվեստի սիրողական, ոչ արհեստավարժ, ոչ պրոֆեսիոնալ մակարդակի մասին, որ ճարակում է ազգային մշակույթը, հայրենիքում լինի, թե սփյուռքում: Մշակույթի գնահատության չափանիշներն իջել են, եթե՞ միայն կան չափանիշներ: 1991-ին հրապարակված «Տասը հազար երազ» հոդվածում նա գրել է. «Հիմա ամեն ոք գրում է, ամեն ոք նկարում և ամեն ոք փորձում դառնալ քաղաքագետ, նախագահ ու հանրապետության նախագահի», «Ամեն ոք ճառ է արտասանում կամ ճառ գրում: Մեր մամուլը դարձել է միջակությունների բավարարող լրատվության մի անգույն ու անջիղ միջոց... Մեր թատերական ներկայացումները ծանծաղ են դառնում... Անցյալ տարի Երևանի Սունդուկյանի անվան թատերախումբը իր բազմանդամ

անձնակազմով այցելության էր եկել Միացյալ Նահանգներ՝ փորձելով մեզ հրամցնել իր անփույթ ու դիլետանտ ներկայացումներով: Հուսախաբությունը համատարած եղավ Բոստոնից մինչև Լոս Անջելես և Սան Ֆրանցիսկո: Իսկ մեր սփյուռքահայ թատերախմբերը սիրողական սահմաններից դուրս չեն գալիս: Մենք մինչև ե՞րբ պիտի զոհ գնանք ազգային պարտականության՝ վատնելով մեր ժամանակը և դրամը», «Մի ոստյուն ևս, և ահա կհասնենք դարի գլուխ՝ տակավին քնաթաթախ, միջակության սիրելի բեռը մեր շալակին»:

Նորին գերազանցության միջակությունը, անպատասխանատու վերաբերմունքը սեփական գործի հանդեպ, մասնագիտական ուժի բացակայությունը հալածում են հեղինակին ամեն քայլափոխի. «Այս տարի ես գրականագետի լսեցի, որ գրականություն չգիտեր, պատմաբանի դասախոսության գնացի, որ պատմություն չգիտեր, Հայաստանից եկած քաղաքական ղեկավարի ելույթին ներկա եղա, որ քաղաքականություն չգիտեր»:

Եվ եզրահանգում, որ ազգային մշակույթի շահերով ապրող ամեն մեկինն է. «Հիմա ինչ էլ անելու լինենք, միևնույնն է, դարը մոտենում է իր վերջավորության: Լավ կլինի, եթե մեզ հետ մի բուռ իմաստություն տանենք, որպեսզի չասեն, թե նրանք թափառնելուց բացի ուրիշ բան չեն արել իրենց կյանքում»:

Ասված է խիստ և անհերքելիորեն ճիշտ:

Կունենա՞նք այդ մի բուռ իմաստությունը, կարող կլինե՞նք մեր միջից դուրս վանել գավառական նեղմտությունը, ոչ պրոֆեսիոնալ, դիլետանտական մակարդակի, միջակության հետ հաշտվելու հոգեբանությունը՝ 21-րդ դարը կմտնենք բաց ճակատով, չե՞նք ունենա՝ կդառնանք թափառնելուց զատ ուրիշ բան չիմացող ազգ:

Եվս մի առանցքային թեմա, որ անցնում է ամբողջ գրքի միջով՝ ավանդների և նորարարության բազմակողմանի հարաբերությունն է: Կարապենցը, որ իրեն արդիապաշտ գրող է համարում, արդիապաշտության և գոյապաշտության (էկզիստենցիալիզմի) կրքոտ գաղափարախոսն է: Բայց նա արդիապաշտությանը վերագրում է արժանիքներ, որ, իմ կարծիքով, բնավ էլ այդ ուղղության մենաշնորհը չեն: Երբ, ըստ Կարապենցի, «արդիապաշտության առանցքը մարդն է, անհատը ընդդեմ հասարակությանը», արդիապաշտությունը «պայքարում է հանուն մարդու իրավունքների», դա «պայքար է հանուն ազատության և մարդու անհատականության կարևորության», ապա մի՞թե դասական գրողները նույն այս արժանիքների կրողները չեն եղել, անկախ իրենց դավանած ուղղությունից՝ ռոմանտիկներ Բայրոն, Հյուգո, Պատկանյան, թե ռեալիստներ Չեխով, Զոհրապ կամ Թումանյան: Այո, ամեն գրական երկ պետք է ժամանակի շունչը լինի, բայց մի՞թե ժամանակակից լինելու համար պետք է մոդեռնիստ լինել: Ոչ, իհարկե: Իր գրքում, և իրավամբ, մեր հեղինակը մեծապես գնահատում է Իսահակյանի, Բակունցի, Համաստեղի գրականությունը, գրողներ, որ եղել են միանգամայն ժամանակակից առանց արդիապաշտ լինելու (եթե արդիապաշտ ասելով մոդեռնիստը հասկանանք): Իմ աչքում խորապես արդիական բանաստեղծ է Համո Սահյանը և՝ մոդեռնիզմի ոչ մի հետք: Հակոբ Ասատրյանը՝ մոդեռնիզմի ոչ մի հետք: Կարապենցը գրում է. «Լավ գրականություն ստեղծելու համար պայման չէ արդիական լինել»: Իմ կարծիքով, արդիական լինելը պայման է, նույնիսկ պարտադիր պայման, արդիապաշտ (մոդեռնիստ) լինելն է, որ պայման չէ: Առավել ևս, որ, ինչպես գրում է Կարապենցը, «արդիապաշտ ճշմարիտ հեղափոխականների շարքերում վխտում են բազմաթիվ անտաղանդներ, կիսատաղանդներ ու նաև բացարձակ խաբեբաներ՝ մի կերտ իրենց անունը շուկա հանելու համար», այսինքն գրողներ ու արվեստագետներ, որոնց գործերից «սատանան էլ գլուխ չի հանի», գրողներ, որոնց տաղանդի, ասելիքի բացակայությունը քողարկվում է մոդեռնիզմի շղարշով: Ինձ շատ ավելի համոզում է Կարապենցի այն դատողությունը, որ «երկը կարող է լինել դասական, արդիական, իրապաշտական կամ վերացապաշտական և դեռ բազում այլ դպրոցների արդյունք: Կարևորը գործն է» (էջ 376): Այո, գործը: Երբ մենք կարդում և գեղագիտական խորին բավականություն ենք ստանում Դուրյանից կամ Տերյանից, Վարուժանից ու Չարենցից՝ մի՞թե մտածում ենք, թե ի՞նչ իզմ-ի, ի՞նչ պաշտ-ի են պատկանում նրանք՝ վիպապաշտ, խորհրդապաշտ, գեղապաշտ, իրապաշտ... Մինչև իսկ նույն գրողի, նույն Թումանյանի տարբեր գրվածքները, ասենք, «Անուշն» ու «Փարվանան» չենք կարող նույն ուղղության մեջ տեղավորել: Երևի թե կարիք չկա, հարկավոր չէ ուղղություններին, ոճական դպրոցներին չափազանց մեծ նշանակություն տալ:

Հուզական, իմացական, տեսական մեծ հարստություն է ամփոփված «Երկու աշխարհ» գրքում: Չի լինի ոչ մի չափազանցություն, եթե ասենք, որ մենք չունենք մի այլ գրադատ, որ իր մեջ խտացնի արևմտահայ դասական և արևելահայ դասական գրականությունների, հայրենիքի և սփյուռքի գրականությունների իմացությունն այնպես ներդաշնակ, ինչպես Հակոբ Կարապենցը: Գրադատ, որ Սիամանթոն և Իսահակյան, Բակունցն ու Համաստեղ, Պարույր Սևակ և Վահանույշ Թեքեյան ոչ միայն հասկանում (հասկանալ՝ շատերն ենք հասկանում), այլև զգում է նյարդերով: Արևելահայ գրականություն և արևմտահայ գրականություն՝ նրա աչքում մեկ է, և դա է ճիշտը:

Ասես Բոստոնում նա հանգրվանել է, որ իր մեջ խտացնի հայ մշակույթն աշխարհի բոլոր ծագերից: Ամերիկյան այդ սքանչելի քաղաքի հանգստավետ Կոզի արվարձանում ապրում է անհանգիստ մտքի տեր մի գրող, որ անհանգստացնի ամենքին և որի համար միևնույնը չէ, թե ինչ է կատարվում հայոց գրական անդաստանում: Եվ ուզում է, որ մեզ համար էլ միևնույնը չլինի:

ԼԵՎՈՆ ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ

Մտքեր

Երկարաբանությունը և հայերը

Հիմնավորված փաստ է, որ միավանկ բառերը եղել են ամենահինը, որովհետև արտահայտվել են մի բացականչությամբ և իմաստավորել են կարևորագույն առարկաներն ու երևույթները, որոնք նշանակություն ունեին վայրենությունից նոր դուրս եկած մարդու համար: Այդպիսիք էին՝ հաց, ջուր, լավ, վատ, մեծ, լույս, մութ և այլն: Հետագայում են առաջացել երկվանկ ու բազմավանկ բառերը, թեև բացառված չէ, որ այդ ընթացքում ի հայտ են եկել նաև միավանկերը (ինչպիսին է սուրճը, որ պարտական ենք Խրիմյան Հայրիկին): Սակայն մեծամասամբ բառաստեղծման ընդհանուր հունն այնպիսին է, ինչպիսին մատնանշել ենք: Այդ տեսակետից հետաքրքիր է, որ բարին առաջացել է չար-ից հետո, ազնիվ-ը՝ նենգ-ից, մաքուր-ը՝ կեղտ-ից: Ինչպես ամբողջ մարդկության, այնպես էլ հայկականության ակունքներն անաղարտ լինել չէին կարող, և ինքնամաքրման շնորհիվ է, որ ձեռք ենք բերել հոգևորի այն գագաթները, որոնք, ցավոք, խարխլվում են բարոյականության տեսական երկրաշարժերի հետևանքով: Միավանկությունը և երկվանկությունը հրատապ վիճակների՝ վտանգների և պատերազմների դեմ շատ գործնական էին, և այսօր բարձր է գնահատվում, երբ իրար հասկանում են կես խոսքից կամ մի հայացքից, առանց խոսքի:

Երկարաբանության արտահայտությունները նախակապիտալիստական դարաշրջաններում բնորոշ են ավելի շատ խաղաղ ժամանակներին, ինչպիսին է Նարեկացու «Մատյան ողբերգության»-ը, որ հարազատացավ ժողովրդին՝ իշխանությունների թողտվությամբ: Սակայն նույնպիսի իշխանություն, ինչպիսին էր Միկոյանը, առանց Սևակին հատկապես վշտացնելու միտումի, «Անլռելի զանգակատունը» համարել է շատախոսություն, որովհետև ինքը մոսկվաներում գտնվում էր ներքին միջազգային հարաբերությունների արագացված տեմպոռիթմի մեջ: Երկարաբանությունը երևան եկավ հատկապես սովետահայ վեպում, որովհետև վճարում էին ստեղծագործության ծավալին համապատասխան, և անգամ իրավացիորեն Ավետիք Իսահակյանը Հրաչյա Քոչարի վեպը վերանվանեց «Մեծ տան զավզակները»: Այդ տարիներին շրջանառության մեջ էր մի իրապատում անեկդոտ. Հմայակ Սիրասի կինը նրան խնդրում է, որ մի գլուխ ավելացնի վեպին, որպեսզի դրանով դաշնամուր գնեն:

Գեղարվեստական և ոճաբանական գրականության մեջ երկարաբանությունը համահունչ էր առաջնորդների քաղաքական ճառերի բնույթին: Նրանք այդ ոճը որդեգրել էին ջուր ծեծելու համար, որպեսզի որոշակի քիչ բան մնա լսողների հիշողության մեջ: Բացառություն էր Ստալինը, որն իշխանության ղեկը բռնելուց հետո կարիք չուներ այդպիսի միջոցի: Ի դեպ, արդեն սղության նկատառումով, Ֆրանսիայի նախագահին տրվում է 10 րոպե քաղաքական իրադրությունը բնութագրելու համար, իսկ Նյու Յորքի հեռուստաընկերությանը՝ երեք րոպե օրվա դեպքերը վերլուծելու համար:

Կենցաղում երկարաբանությունն ակնհայտ է, բամբասանքը և ասիական դանդաղկոտությունը համընկնում էին կոմունիստական և ռուսական վարչակարգի բյուրոկրատական ապարատի հետ, որ մարդկանց ներշնչում էր, որ միևնույն է՝ շուտ, թե ուշ, քո գործի ելքն արագ չի որոշվելու: Երկարաբանությունը տեսնում ենք հայերիս շատախոսության մեջ, որն ունի և հոգեբանական արմատներ, կարծես ենթագիտակցաբար գործում է «եթե խոսում եմ, ուրեմն կամ» բանաձևը, և լռելու դեպքում մենք գոյություն պիտի չունենանք: Այդ երանգը բացահայտ է հատկապես թատրոնում, երբ դերասանն իրեն լավ է զգում հատկապես տեքստն արտասանելու դեպքում, մինչդեռ իսկական արվեստը նրա արտահայտչականությունն է, երբ խոսում է խաղընկերը:

Համաշխարհային նոր հարաբերությունները և հատկապես շփումներն արտասահմանի գործարար շրջանների հետ, անշուշտ, կնվազեցնեն երկարաբանությունը, թեև մեր կենցաղում բյուրոկրատական ապարատն իր տրադիցիոն «զավզակ»-ներով մտադիր չէ զիջել իր դիրքերը: Ճկունությունը, որ բնորոշ է հայկական ֆենոմենին, երաշխիք է այն բանին, որ երկարաբանությունը զիջելով կնվազի և կյանքում, և գրականության մեջ (մշակութային նոր քաղաքականության դեմքով)՝ խնայելով մեր ջղերն ու ժամանակը: Եվ հուսով եմ, որ այս էսսեի փոխառական յուրահատկությունը նոր հոսանքի ծիլերից մեկը կլինի:

ՎԱՐԴԻԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Բասկետբոլ

Դա երեւի միակ բանն էր, որ Մայքլ Ջորդանը երբեւէ չէր արել բասկետբոլում. նա ցած դրեց գնդակն ու հեռացավ: «Ինձ ճանաչող մարդկանց մոտ եւ մամուլում ես միշտ ընդգծել եմ, որ կթողնեմ խաղն այն ժամանակ, երբ կորցնեմ նպատակի եւ որպես բասկետբոլիստ որեւէ բան ապացուցելու զգացումը: Ես հասել եմ բարձրակետին, եւ այստեղից ուղին կարելի է շարունակել միայն դեպի ներքեւ», ասել է Ջորդանը: Այն հարցին, թե արդյոք նրա հոր մահը (Ջեյմս Ջորդանը սպանվել է օգոստոսին) չէ՞ հեռանալու պատճառը, նա պատասխանեց, որ մինչ այդ էլ մտածել էր հեռանալու մասին: «Բայց նրա մահը ինձ ստիպեց ավելի լավ հասկանալ կյանքի արժեքը, որը կարող ես կորցնել ցանկացած պահին»:

Մայքլ Ջորդան. «ԵՍ ԱՅԼԵՎՍ ՈՉԻՆՉ ՉՈՒՆԵՄ ԱՊԱՑՈՒՑԵԼՈՒ»

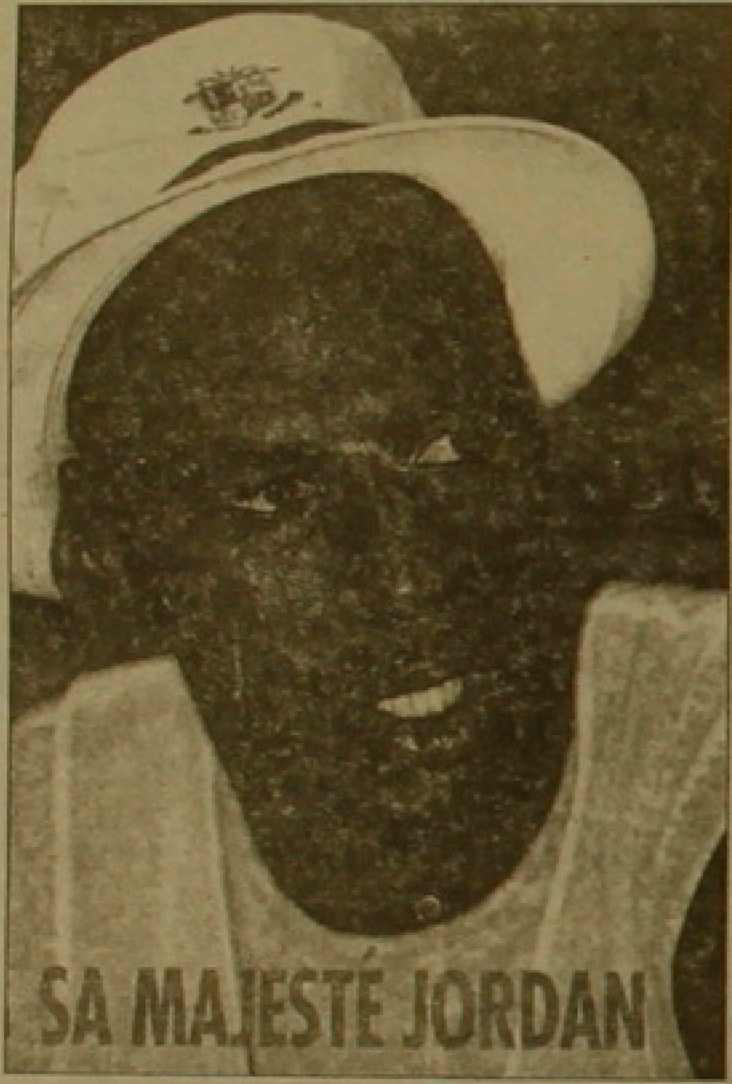

Բասկետբոլը կոլեկտիվ մարզաձեւ է. բայց Մայքլ Ջորդանը հաճախ խաղում էր այնպես, կարծես մենակ է խաղահրապարակում: Մեկնաբաններից ոմանք դա անվանում էին հանճար, ոմանք՝ եսասիրություն, այդ երկու հատկանիշները մեծ մասամբ միասին են հանդես գալիս, եւ այնուամենայնիվ նա կարծես նեղվում էր այն փաստից, որ ինքը չորս խաղընկեր էլ ունի: Ջորդանի տաղանդն այնքան նկատելի էր, որ հաճախ նա մրցում էր միայն ինքն իր հետ, իր վերջին անհավատալի նետման, վերջին ակրոբատիկ փոխանցման, վերջին կայծակնային անցումի հետ: Ի վերջո, նման մրցակցությունը ձանձրացրեց նրան: Այլեւս նվաճելու ոչինչ չունենալով, եւ հավանաբար նաեւ հոգնելով ուրիշների պատկերացման մեջ ունեցած իր դերը խաղալուց, նա թողեց այն խաղը, որը ստեղծել էր իրեն:

Ջորդանի ինքնարտահայտումը կատարյալ էր խաղահրապարակում, սակայն այնտեղից դուրս նա գերմարդության իր դերի գերին էր: Նրան այնպես էին հետապնդում երկրպագուները, կոչում ուղեկիցներն ու փառքի այլ բաղադրիչները, որ նա ճանապարհորդությունների ժամանակ հազվադեպ էր լքում հյուրանոցի համարը: Լինելով Ամերիկայի ամենաժողովրդական դեմքերից մեկը, նա կաշկանդված էր այն անհատականության շրջանակներում, որ նրա համար ստեղծել էին մարկետինգի հսկաները: Նրա այդպիսի գերությունը, շատերի կարծիքով, հեռանալու գլխավոր պատճառն է: CBS-ը, NBC-ն ու CNN-ը տալիս էին Ջորդանի հետ ասուլիսի ուղիղ հեռարձակումը, եւ տպավորությունն այնպիսին էր, որ առնվազն ռազմաքաղաքական պատերազմ, կամ նման մի բան է սկսվել: «Երբ խաղալու ծարավը վերադառնա մի հինգ տարի անց, «Չիկագո Բուլզի» տնօրինության տակ կլինեմ, եւ երբ ղեկավարությունն ընդունի ինձ, ապա կարող է պատահել, որ վերադառնամ», ասել է Ջորդանը:

Ամերիկայում մեկ անցած ցավի ու հիասթափության ալիքը խաղի նկատմամբ անտարբեր մարդկանց կարող էր չափազանց թվալ: Նույնիսկ Սպիտակ տունը նախագահ Քլինթոնի անունից մի անսպասելի հայտարարություն հրապարակեց, որտեղ ասված էր. «Մենք կարող ենք այլեւս նրա նմանին չտեսնել»: Ինչեւէ, արձագանքը համապատասխանում էր այն գերուշադիր վերաբերմունքին, որ կա ԱՄՆ-ում մարզիկների նկատմամբ:

Մեծ ատլետները վերահաստատում են իրենց մարզաձեւերը: Նրանք ցույց են տալիս, որ կարելի է խաղալ այնպիսի եղանակով, որ նախկինում ոչ ոք չի պատկերացրել: Բասկետբոլում Բիլ Ռասելը ցույց տվեց, որ լավ պաշտպանությունը խափանում է նույնիսկ լավագույն հարձակումը: Էլգին Բեյլորը ցույց տվեց, որ բասկետբոլ խաղում են ոչ թե գետնի վրա, այլ օդում: Քարիմ Աբդուլ-Ջաբբարն ապացուցեց, որ 213 սմ հասակով մարդը կարող է նույնքան գեղեցիկ ու շարժուն լինել, որքան մեկ-երկրորդ մետրով կարճահասակ խաղացողները: Ջորդանն իր նախորդ մեծերի բացառիկ ընդունակությունները միավորեց մեկ պտուտահողմի նմանվող մարմնում: Ոմանք ատլետներին, արտիստների նման, բաժանում են ռոմանտիկների ու դասականների: Ըստ այդ դասակարգման, Ջորդանը ռոմանտիկ է, չնայած ունի դասականի ողջ վարպետությունն ու տաղանդը: Նա հրաշալի փոխանցող ու պաշտպան է, բայց այդ որակները ստորադասվում են նրա ինքնաստեղծ հանճարին: Ցանկացած խաղացող պետք է ռոմանտիկ լինի, երբ նա օդ է բարձրանում չիմանալով, թե ինչ է անելու գնդակը, մինչեւ չհասնի անհրաժեշտ բարձրակետին: Ջորդանի կարեւորագույն հատկանիշներից մեկն էլ գնդակին տիրելու նրա ցանկությունն ու պահանջն է:

Յուրաքանչյուր խաղացող գնդակին տիրում է ժամանակի 10 տոկոսի չափով: Բայց Մայքլ Ջորդանն ուզում էր 100 տոկոսը: Շատերը կասկածում են, թե երեւի այդ է պատճառը, որ նա այդքան սիրում է գոլֆը. չէ՞ որ այն բացարձակ անհատական մարզաձեւ է՝ դու ես ու փոքրիկ գնդակը:

Ջորդանի կտրուկ վարքը մամուլի ասուլիսում մեկ անգամ եւս վկայեց, որ նա այն զվարթ տղան չէ, որպիսին ներկայացնում են գովազդներում: Նա մռայլ ու խստապահանջ անհատականություն է, դեպի կատարելությունն ունեցած մոլեգին կրքով: Տարիների ընթացքում բազմաթիվ պատմություններ էին շրջում այն մասին, թե Ջորդանն ինչպես էր գոռգոռում թիմակիցների վրա, վիճում մարզիչների հետ, խոչընդոտում նոր խաղացողներ հրավիրելուն, իսկ այս տարվա խաղերից մեկում նա քիչ էր մնում հաներ «Ինդիանա Փեյսըրզի» խաղացող Ռեգգի Միլլերի աչքը: Սակայն Ջորդանի այս կողմը մեծ մասամբ անտեսանելի էր մնում, որովհետեւ վերջին հաշվով ամենաարագավ երեւույթը շրջապատի համար նրա ոչ թե խաղահրապարակում, այլ նրանից դուրս ունեցած նվաճումներն էին: Ջորդանը տարեկան 4 միլիոն դոլար էր ստանում գնդակը ցանցի մեջ գցելով, բայց նաեւ վաստակում էր դրա ութնապատիկը՝ «վաճառելով» մարզակոշիկներ, ալյումինիոններ, համբուրգերներ ու սպիտակեղեն: Վերջին մի քանի տարիներին նա ոչ թե բիզնես խաղացող բասկետբոլային աստղ էր, այլ բասկետբոլ խաղացող բիզնեսմեն: Նրա ուրվագիծը ցատկի դաշտին աշխարհում դարձավ նույնքան հայտնի, որքան գովազդային մեկ այլ կուռքի՝ Միքի Մաուսի մեծ ականջները: Մինչեւ Ջորդանի երեւան գալը, ամենահեղինակավոր ընկերությունները հազվադեպ էին սեւ դեմք օգտագործում իրենց ապրանքները վաճառելու համար: Իսկ նա դարձավ այն սեւամորթ աստղը, որի հմայքը գերում էր բոլորին՝ անկախ տարիքից, սեռից ու ռասայից: Նույնիսկ ծեր տատիկները, որոնք գաղափար անգամ չունեն, թե ինչ բան է նետումը թռիչքից, ճանաչում են եւ սիրում Ջորդանին:

Խաղահրապարակում Ջորդանի բացակայությունը չի նշանակում, որ նա այլեւս չի հայտնվի փոքր էկրաններին: Նա մնում է Nike-ի գլխավոր «վաճառողը», որի համար այդ ընկերությունը նրան տարեկան վճարում է մոտ 20 միլիոն դոլար (Nike-ն դրա տասնապատիկն է ստանում Ջորդանի պատկերը կրող ապրանքները վաճառելով): Վերջերս Ջորդանը 10-ամյա պայմանագիր կնքեց Sara Lee ընկերության հետ, եւ գովազդելու է ամեն ինչ՝ սպիտակեղենից մինչեւ երշիկ: Նման մեկ այլ պայմանագիր էլ կնքվել է Quaker Oats-ի հետ:

Այդուհանդերձ, Ջորդանին ամենաշատ կարոտող NBA-ն է լինելու: Նրան շատերը համարում էին լիգայի փրկիչը: 1970-ականներին NBA-ի եկամուտները ցածր էին, եւ հեռուստատեսության հետ էլ գործերը լավ չէին: Պատճառը շատ հասարակ էր. պրոֆեսիոնալ բասկետբոլը հիմնականում դառնում էր սեւամորթների ասպարեզ, իսկ հանդիսատեսները, որոնք գնում էին տոմսերին ու հեռուստաընկերություններին, հիմնականում սպիտակամորթ էին: Եկան Լերի Բըրդն ու Մեջիք Ջոնսոնը եւ NBA-ն սկսեց աշխուժանալ: Սակայն պահանջվեց Մայքլ Ջորդանը, որպեսզի մարզաձեւը հայտնվեր լիքը դահլիճների ու հեռուստատեսային բարձր պահանջարկի ավելացման երկրում: NBA-ն նրան փայփայում էր ճիշտ այնպես, ինչպես հովանավոր ընկերությունները: Չիկագոյում նրա խաղացած ինը տարիների ընթացքում թիմի արտոնագրային արժեքը մեծացել է մոտ տասն անգամ: 1984-ին, երբ Ջորդանը դեռ նորեկ էր, «Չիկագո բուլզի» սեփական խաղահրապարակում անցկացվող խաղերին վաճառվում էր տոմսերի ընդամենը 14 տոկոսը: Անցած տարի բոլոր 41 խաղերի ժամանակ դահլիճում ազատ տեղ չկար: 1984-ին NBA-ի շահույթը խաղերի հեռուստատեսային ցուցադրումից 30 միլիոն դոլարից մի փոքր ավելի էր. 1994-ին այն կկազմի 275 միլիոն դոլար:

Մոտ ապագայում հրատարակվելիք իր ինքնակենսագրության մեջ Ջորդանը գրում է. «Բասկետբոլի խաղահրապարակը միշտ էլ իմ ապաստանն է մնում. նույնիսկ երբ ավարտվում է խաղաշրջանը, դա այն տեղն է, ուր կարող եմ գնալ ու գտնել իմ բոլոր հարցերի պատասխանները»: Հեռանալու նրա որոշումը մասամբ ցույց է տալիս, որ նա այլեւս պատասխաններն ուրիշ տեղ է փնտրելու: Թեեւ իր բոլոր պայմանագրերում Ջորդանը «խաղի սեր» կետ է ունեցել, դա նրան թույլ էր տալիս ցանկացած վայրում ու ցանկացած ժամանակ մասնակցել իր նախընտրած խաղին: Իսկ այժմ թվում է, թե նա կորցրել է այն սերը, որի համար գրված էր այդ կետը. հավանաբար նա կարծում է, թե կվերագտնի այն չխաղալով: Իսկ մինչ այդ գոնե կարճ ժամանակով կթեթեւանա Մայքլ Ջորդան լինելու նրա բեռը:

Պատրաստեց
ԶՈՀՐԱԲ ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ

KILIKIA CONCERN

Իր ծրագրերի իրականացման համար «ԿԻԼԻԿԻԱ» կոնցեռնը շարունակում է ներգրավել փոխառու միջոցներ հետեւյալ պայմաններով:

ՌՈՒԲԼՈՎ

1 ամիս ժամկետով 15%
4 ամիս ժամկետով 68%
6 ամիս ժամկետով 120%
1 տարի ժամկետով 300%

ՏԱՐԱԴՐԱՄՈՎ (US $)

1 ամիս ժամկետով 5%
3 ամիս ժամկետով 15%
6 ամիս ժամկետով 30%
1 տարի ժամկետով 60%

ԱՎԱՆԴՆԵՐԻ ՆՎԱԶԱԳՈՒՅՆ ՉԱՓԸ ՉԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՎՈՒՄ

Սայաթ-Նովայի պող. «Անի» հյուրանոց, 7-րդ հարկ, 730, 732 սենյակ
Աշխատանքային ժամերը 11⁰⁰-ից 16⁰⁰-ը
Հանգստյան օրերը շաբաթ եւ կիրակի

Հեռախոս 58-11-10

PUBLISET.

Լուրերի Հոսք

Ռուսաստանը կշարունակի ռադիոակտիվ թափոնները թաղել ծովում

Հոկտեմբերի 21-ին Ռուսաստանի կառավարությունը որոշել է կասեցնել ռադիոակտիվ թափոնների խմբաքանակի այս շաբաթ նախատեսվող թաղումը ծովում: Այս կապակցությամբ Ճապոնիայի կառավարությունը իր երախտագիտությունն է հայտնել Ռուսաստանի կառավարությանը: Նույն օրը Ռուսաստանի բնության եւ շրջակա միջավայրի պաշտպանության նախարար Վիկտոր Դանիլով-Դանիելյանը հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ստիպված է ռադիոակտիվ թափոնները թաղել ծովում, քանի դեռ չունի դրանց վերամշակման եւ վնասազերծման ժամանակակից գործարան: Ինչպես հայտնի է, հոկտեմբերի 20-ին Ճապոնիայի կառավարությունը պաշտոնական բողոք է հայտնել Ռուսաստանից երկու օր առաջ Նախոդկայից 100 կմ հարավ Ճապոնական ծովում 300 կգ հեղուկ թույլ ռադիոակտիվ նյութերը թաղելու կապակցությամբ: Հարկ է նշել, որ Ճապոնիան վերջին տարիներին իր տարածքի սղության պատճառով ստիպված բազմիցս իր ատոմակայանների թույլ ռադիոակտիվ թափոնները թաղել է ծովում: Ըստ «Մայակ» ռադիոկայանի հաղորդման, Ճապոնիան խոստացել է Ռուսաստանին որոշակի օգնություն ցույց տալ ռադիոակտիվ թափոնների վերամշակման գործարան կառուցելիս: Հոկտեմբերի 22-ին նույն ռադիոկայանը հայտնեց, որ վերոհիշյալ թափոնները դուրս են բերված ոչ թե ատոմակայաններից, այլ «Զվեզդա» ռազմական ձեռնարկությունից, որը մասնագիտացած է Հեռավոր Արեւելյան ռազմական նավատորմի ատոմային սուզանավերի սպասարկմամբ: Ըստ ռադիոկայանի հաղորդման, նախագահի հասուլ ներկայացուցիչը արդեն եղել է գործարանում եւ Մոսկվա է բերում խնդրին առնչվող փաստաթղթերի փաթեթը:

Ֆրանսիական զինվորական դիտորդներ Կամբոջայում

Ինչպես հաղորդում է «Մայակ» ռադիոկայանը, Ֆրանսիայի պաշտպանության նախարար Ալեն Ժուպեն հոկտեմբերի 21-ին հանդես է եկել հայտարարությամբ, թե Ֆրանսիան ռազմական դիտորդներ ու փորձագետներ կուղարկի Կամբոջա այդ երկրի բանակն ամրապնդելու նկատառումներով: Ֆրանսիական դիտորդներն ու փորձագետները Կամբոջա կժամանեն նոյեմբերի 15-ին, այսինքն այն օրը, երբ ֆրանսիական զորքերը պետք է լքեն այդ երկրի տարածքը: Կամբոջա ռազմական փորձագետներ ուղարկելու ցանկություն է հայտնել նաեւ Ավստրալիան:

Զինվորական հեղաշրջում Բուրունդիում

Կենտրոնական Աֆրիկայի երկրներից Բուրունդիում անհանգիստ վիճակ է. տասնյակ հազարավոր փախստականներ մայրաքաղաք Բուժումբուրայի փողոցներում ցույցի են ելել, պահանջելով նախագահ Մելքիոր Նդադայեի ազատ արձակումը: Թութսի ցեղախմբի զինվորականները նախորդ գիշեր բռնահարված կատարելով, կալանել են հութսի ցեղին պատկանող նախագահին:

Սոմալիում հարաբերական հանգիստ է

Սոմալցի զինյալները նռնականետերից կրակել են երկու ամերիկյան ուղղաթիռների վրա: ՄԱԿ-ի խոսնակի հաղորդման համաձայն, վերջին 12 օրվա ընթացքում սա առաջին միջադեպն է: Սակայն ցեղային առաջնորդ գեներալ Այդիդի ռազմական հենարանի վրայով թռչող ուղղաթիռների գնդակոծումը անհետք է անցել: ՄԱԿ-ի պաշտոնյաները նշում են, որ ոչ պաշտոնական հրադադարը դեռեւս գործում է:

[illegible] Լուր

Աշխարհի ռադիոկայանները Վրաստանի իրավիճակի մասին

«Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը նոյեմբերի 21-ին հայտնել է, որ Վրաստան է ժամանել ռուսական զորք, որը կպաշտպանի երկաթգիծը: Ռուսաստանի արտգործնախարար Կոզիրեւն ասել է, թե ռուսական զորքը զուտ խաղաղապահ ռական առաքելություն է կատարում եւ չի մասնակցում ռազմական գործողություններին: Նույն օրը «Ազատություն» ռադիոկայանը հայտնեց, թե Ռուսաստանի կառավարությունը Վրաստանին խոստացել է օգնություն ցույց տալ Թբիլիսի-Փոթի երկաթգծի պաշտպանության գործում: Նրանց պահպանության տակ կվերցվի նաեւ երկաթգծին զուգահեռ մայրուղին: Շեւարդնաձեն հայտնել է, որ համապատասխան գործողությունները պետք է սկսեն իրականացվել նոյեմբերի 21-ից: BBC ռադիոկայանը հայտնել է, թե Ռուսաստանի պաշտոնական անձինք միշտ շատ զգույշ են արտահայտվում Վրաստանում ընթացող ռազմական գործողությունների մասին: Ըստ Ռուսաստանի պաշտոնական աղբյուրների վկայության, Քութայիս է ուղարկվել տանկային շարասյուն ռուս կանանց եւ երեխաներին էվակուացնելու համար: Կոզիրեւն ասել է, թե ռուսներից բացի, այդ ստորաբաժանումներում պետք է ընդգրկվեն նաեւ վրացական, հայկական եւ ադրբեջանական զինյալներ: ՆՏ

Հողի սեփականության հրամանագիրը պատրաստ է

Երեկ Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Եգոր Գայդարը հայտարարել է, որ հողի սեփականության վերաբերյալ հրամանագրի նախագիծը պատրաստ է եւ սպասում է նախագահի ստորագրությանը: Նա այս հրամանագրի ստորագրումը համարում է նոր քայլ Ռուսաստանի շուկայական հարաբերություններին անցման շրջանում: Ամենայն հավանականությամբ այդ հրամանագիրը Ելցինը կստորագրի մինչեւ Ռուսաստանի նոր խորհրդարանի ընտրությունները, քանի որ վերջին երկու տարին անգամ, երբ խորհրդարանում փորձում էին լուծել հողի սեփականաշնորհման կամ սեփականության հարցը, հիմնախնդիրը միշտ հայտնվում էր փակուղում տարբեր խորհրդարանական խմբակցությունների անզիջում դիրքորոշումների պատճառով:

Վնասազերծվել է Տաջիկստանի ընդդիմության եւս մեկ ջոկատ

Ինչպես հայտնել են Տաջիկստանից, նոյեմբերի 22-ին Ռուսաստանի 201-րդ դիվիզիայի, Տաջիկստանի անվտանգության եւ պաշտպանության նախարարությունների համատեղ ուժերով հաջողվել է լրիվ վնասազերծել տաջիկական ընդդիմության եւս մեկ զինված ջոկատ: Այս ջոկատը (մոտ 200 մարդ) դեռեւս նոյեմբերի 2-ին ճեղքելով սահմանը, անցել էր Տաջիկստանի Շահրթուզի շրջանում: Ինչպես տաջիկական հատուկ գործակալությունը հայտնել են Տաջիկստանի ԱԳՆ մամուլի եւ հասարակական կապերի դեպարտամենտում, Շահրթուզի շրջանը բազմաթիվ հարմարավետ տաջիկական ընդդիմության եւ աֆղանական մոջահեդների համար հենակետեր ստեղծելիս:

Ապառազմականացումը կարժենա 500 մլրդ ռուբլի

Ինչպես հայտնում է Սաքսի ռադիոկայանը, ֆինանսական զենք արտադրող գործարանների ապառազմականացումն ու վերակառուցումը լավագույն դեպքում կարժենա 500 միլիարդ ռուբլի: Ինչպես հայտարարել է Ռուսաստանի նախագահին առընթեր ֆինանսական եւ մասնավորեցման զենք արտադրող գործարանների ապառազմականացման հարցով հանձնաժողովի նախագահ Անաստոլի Կուկշեւիչը, ներկայումս առաջնահերթ խնդիրը պահեստներում եղած ֆինանսական եւ մասնավորեցման զենքի վնասազերծումն է: Վնասազերծման աշխատանքները քարշ են գալիս այն պատճառով, որ դրանց զուգընթաց ֆինանսական գործընթացներից խուսափում է շրջակա միջավայրը: Այսու բարդությունը կապված է նաեւ ֆինանսական ծախսերի հետ:

Մշակույթ

Մեր օրերում գորգագործության էրնիկ ավանդույթներն ու ազգային ոճը պահպանվել է գերազանցապես արհեստանոցներում գործվող գորգերի մեջ: Ժամանակին ղարաբաղցի հայ գորգագործուհիները գործում էին ղարաբաղյան բնիկ գորգեր, իսկ «Ազերգորգը»` համաձայն յուրացման սկզբունքին, դրանք առաքում էր արտաքին շուկա, իբրեւ սեփական մշակույթի արժեքներ: 1960-ական թթ. Ստեփանակերտի գորգագործական ֆաբրիկայում աշխատող շնորհաշատ վարպետներ Արուսյակը, Սուսաննան, Ժենյան, Նաիրան, Ջուլիետան, Վարդանուշը, Սեդան, Գայանեն, Աննան եւ այլք գործել են օտարամուտ անուններով արցախյան ոճի գորգեր, որոնք վերագրվել են ազերիների գեղարվեստական կիրառական արվեստին: Երկար ընդմիջումից հետո այս տարվա աշնից իր աշխատանքներն է վերսկսել Ստեփանակերտի գորգագործական արհեստանոց-ֆաբրիկան, եւ վերը հիշատակված բազմաթիվ գորգագործուհիները կրկին իրենց ձեռքն են առել գորգագործի դանակը, մկրատն ու կտուցիկը: Վարժ տիրապետելով արհեստի հմտություններին, շարունակելով նախնյաց ավանդները, նրանք հանգույց առ հանգույց, շարք առ շարք գործում են արդեն հայրենի «Արցախ» ձեռնարկության գորգեր:

Գորգագործուհիները ներկայումս աշխատում են արցախցի քանդակագործ Սարգիս Բաղդասարյանի հանրահայտ ու արդեն խորհրդանիշ դարձած «Մենք ենք, մեր սարերը» հուշակոթողի պատկերով փոքր գորգի վրա: «Պապն ու տատը» անվանակոչված գորգ-հուշանվերը խառնակույսի, տարբեր չափերով (50x50, 60x60, 80x80), 35x35 խտությամբ գողտրիկ գորգ է: Աշխատելով բուն գորգանկարի` գորգագործուհիները ազատ են գունային լուծման մեջ. գունային համակարգը թողնված է նրանց գեղագիտական նախասիրություններին, անշուշտ, ելնելով «Հայգորգի» տրամադրած թելի գույներից: Գորգի կենտրոնում կենաց ծառի, արեւանախշի, հավերժության խորհրդանիշների փոխարեն պատկերված են արցախցի կինն ու տղամարդը, որպես կյանքի, մշակույթի ակունքի հարատեւության առհավատչյա: Արհեստանոցում գործում են նաեւ գծանախշ գույքեր: Ցանկալի կլիներ, որ վերականգնվեին ազգային ոճի առանձնահատկություններն ու ավանդները գեղարվեստական հյուսվածքի այս ինքնատիպ ճյուղում: Արցախի գույքագործության մեջ տարածված էին կենաց ծառերի,

Արցախյան մշակույթի խորհրդանիշը

Արցախը հայ գորգարվեստի նշանավոր կենտրոններից է, գորգարվեստը` Արցախի արհեստագործությունների թագը: Պատմական աղբյուրները (Մովսես Կաղանկատվացի, Կիրակոս Գանձակեցի, 9-12-րդ դդ. արաբ հեղինակներ) հավաստում են այս արվեստի դարավոր ակունքներն Արցախում: Այն հայտնի է երկրաչափական զարդանախշերով գեղազարդված ուղեգորգերով, ազգային ոճն անխաթար պահած գորգերի արխայիկ վիշապագորգերով: Ուշագրավ են նաեւ խաչեր ապտղանիշ, բազմաթերթ վարդակներով զարդարուն «Լամպա Ղարաբաղ», «Խան Ղարաբաղ» «Ղազախ» անուններով հայտնի գորգերը:

թռչնազարդերի պատկերներն ու բազմագույն երկրաչափական զարդանախշերը: Ներկայումս նկատվում է բուրդ թելի մշակման ժողովրդական հմտությունների վերածնունդ: Ստեփանակերտի փողոցների բակերում կարելի է տեսնել շարեց կանանց, որոնք հմտորեն պտտեցնում են ավանդական `իլիկը` բուրդ թելի համար գույքեր գործելու համար:

նշանագիր: Դաշտը բոլորող շրջանակը նեղ է եւ զարդարված ութթեւնիկ կրկնվող զույգազարդ ծաղկանախշերով: Եզրափակող շրջանակներն իրենց ծաղկաշղթայով ասես արտագործում եւ օրհներգում են արցախցի համեստ ու ավանդապահ լեռնուհուն (Գեղարդ լռված է եռանկյունաձեւ ուրվագծերով, որը կանացի նախանկարի նշանագիրն էր) եւ ազատ ու հպարտ լեռնցուն, որպես կյանքի, մշակույթի հարատեւ-

Գեղարվեստական գործվածքի ազգային ավանդույթները վերականգնելու նպատակով, կարծում ենք, անհրաժեշտ է, որ թանգարաններն ու գեղարվեստական սրահները սերտ կապեր հաստատեն Արցախի ժողովրդական վարպետ-վարպետուհիների, արհեստանոցների հետ եւ նպաստեն ավանդական օրինակով պատրաստվող մշակութային արժեքների վերածննդին, սերնդե-սերունդ փոխանցելուն` կազմակերպելով արդի միջազգային շուկայում մեծ պահանջարկ ներկայացնող իրերի ցուցահանդես-վաճառքներ:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Մուտք երաժշտական աշխարհ

Երգչուհի Անահիս Մնացականյանի անունը բնավ էլ նոր չէ հայտնի, քանզի նորեկների մուտքը արվեստի մեծ աշխարհ այսօր առավել դժվար է, քան երբեւէ: Կամերային երաժշտության սրահում նոյեմբերի 21-ին Գայանե Մանուկյան-Մելքոնյանի կրթական հիմնադրամի հովանավորությամբ երիտասարդ երգչուհին հանդես եկավ առաջին մենահամերգով եւ իր անդրանիկ լուրջ հայտը ներկայացրեց երաժշտական աշխարհ: Կոմիտասի անվան երաժշտանոցի 4-րդ կուրսի ուսանողուհին արդեն որոշակի հաջողություններ է հասել: Հանդես է եկել Հայաստանի ռադիոյով եւ հեռուստատեսությամբ, երգել է «Ակունք» ազգագրական խմբում, ներգրավվել է «Մարաթուկ» խմբին: Այս անգամ ծրագրում տեղ էին գտել ոչ միայն ազգագրական եւ ժողովրդական երգեր, այլ նաեւ երիտասարդ երգչուհու հեղինակային երգերն ու ռոմանսները: Հաճելի անակնկալ էր նաեւ համերգի ընթացքում հեռուստատեսության խոսնակ Ալիսա Ներսիսյանի ասմունքը: Անահիս Մնացականյանի երաժշտական աշխարհը շատ մեծ ընդգրկում ունի: Մեկ զարմանական թախիծն է երգ դառնում, մեկ Թումանյանի խնասան բառյակները, մեկ էլ որպես նորույթ աղոթք հնչում է հայ ազատամարտիկի երգը: Անահիտը չէր կարող իր կյանքի այդ կարեւոր իրադարձության պահին չհիշել եւ չհարգել հայ ազգագրական երգի տարածման ու մշակման մեծ երախտավորներ Մարո Մուրադյանի եւ Հովհաննես Մկրտիչ-Սարգսյանի անմար հիշատակը:

Համերգին առանձին փայլ տվեցին նաեւ կիթառահար Բենիկ Հակոբյանի, դաշնակահար Միհրան Դեմիրճյանի եւ ժողգործիքների եռյակի կատարումները: Վերջում կրթական հիմնադրամի տնօրեն Երվանդ Մելքոնյանը շնորհավորեց Անահիս Մնացականյանի մուտքը երաժշտական աշխարհ եւ հույս հայտնեց, որ դա սկիզբ կլինի մեծ հաղթարշավի: Երեկոյից մեծ տպավորություններ ստացան ոչ միայն հայ հանդիսատեսները, այլեւ հրավիրված դեսպաններն ու այլ պատվավոր հյուրեր:

ԱՆՆԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ԼՈՂ

Մինչեւ վերջին ժամանակներս Երեւանում գործում էին 26 լողավազաններ (նրանցից 14-ը բաց-ամառային): Չնայած դրանք պատկանում էին տարբեր նախարարությունների եւ հիմնարկների, գործունեության նորմալ ընթացքը մեծ մասամբ [illegible] լողորդների սպորտային մրցումների նախապատրաստումը:

«Ցավոք, արդեն 2 տարի Խաղաղ լողավազաններն անգործության են մատնված, - ասում է ԴԴ սպորտային ժամանակակից հնգամարտի եւ լողի ավագ մարզիչ է. Քերոպյանը, - գազ չկա, ջուրն ու շինությունները տախտակված են: Բոլոր կենցաղային ծառայությունները քանդված են: Մենք հաշվել ենք, որ եթե նույնիսկ լույս ու գազ լինի, միայն հանրապետական ծննդային լողավազանի մեկ ամիսը կարժենա մեկ միլիոն ռուբլի: Ոչ մի սպորտային կազմակերպություն այդպիսի ծախսերի չի դիմանա»:

Առաջ ամեն ամառ 6-7 տարեկան երեխաների ընդունելություն էր լինում: Սեպտեմբերին սկսվում էին պարապմունքները: Միայն լողի հանրապետական դպրոցը տարեկան ընդունում էր 15-20 հոգուց բաղկացած 20 խումբ: Փակ ավազանի լողավազանը փոքր է` ընդամենը երկու լողուղի: Ի դեպ, այդ լողավազանում էին անցկացնում ֆիզկուլտուրայի դասերը 71 եւ 114 դպրոցների 2-4 դասարանների աշակերտները: Նույնը կարելի է ասել երիտասարդ հնգամարտիկների դպրոցի լողավազանի մասին, որը գտնվում է Չարբախում: Այստեղ լողալ էին սովորում նաեւ շրջակա դպրոցների 1-6 դասարանների աշակերտները: Մի խոսքով, Երեւանի լողավազաններում լողում էին 150-200 հազար երեխաներ:

Ամբողջ տարին գործող փակ լողավազանների շնորհիվ Հայաստանը տվել է անվանի լողորդների մի ամբողջ շարք. նախկին ԽՍՀՄ երիտասարդական առաջնության հաղթող Արմեն Սուքասյան, Եվրոպայի առաջնությունների մրցանակակիր Ռաֆայել Չիփալյան, Արմեն Կարապետյան եւ ուրիշներ: Ցավոք, այս ամենն անցյալ է: Հայաստանի լողի հավաքականի մնացած անդամները մարզադաշտերում զբաղված են ընդհանուր ֆիզիկական պատրաստվածությամբ: Իհարկե, այդպիսի պարապմունքներից հետո փայլուն հաղթանակների մասին երազել անգամ չի կարելի: Այսօր առավել աշխատում է Սարիի փողոցի ծննդային լողավազանը: Բայց այստեղ աստղաբաշխական ծախսերով այն որքա՞ն կարող է դիմանալ: Փաստորեն, լողը որպես սպորտաձեւ Հայաստանում գրեթե վերացված է:

Վ. ՏԻՇՏՅԱՆ

2002 թ. աշխարհի առաջնությունը Ճապոնիայո՞ւմ

ՖԻՖԱ-ի նախագահ Ժոաո Ավելանժը շատ է ցանկանում 2002 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունը կազմակերպել Ճապոնիայում: Վերջնական որոշումը կայանալու է 1996 թ.: Ըստ մի շարք լրագրողների, Ճապոնիան մեծահարուստ երկիր է ու նոր սեր ունի ֆուտբոլի հանդեպ եւ նրա համար խնդիր չէ կազմակերպել դարաշրջանի ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունը: Բայց մինչ այդ, պետք է, որ Ճապոնիայի մարզադաշտերն ավելի շատ հանդիսականներ պարունակեն: Դա էլ Ճապոնիայի համար լուրջ խնդիր է:

Սայի Ռումենիգեն, աշխարհի չեմպիոն Կառլ Հայնց Ռումենիգեի կրտսեր եղբայրը, որը մեծ հաջողություններ է ունեցել բունդեսլիգայի անվանի թիմեր Մյունխենի «Բավարիայում» եւ Դորտմունդի «Բորուսիայում», 29 տարեկանում որոշել է խաղալ Ճապոնիայում: Ռումենիգեն Ճապոնիայում կգտնի իր հայրենակից ուրիշ անվանի ֆուտբոլիստների` Լիտբարսկուն, Ռանին, Օրդենեւիցին: Արտասահմանցին դեռ ծագող արեւի երկիր ուղեւորվում է: ■

Բաժինը վարում է ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Մեր Գրչով

Բառբիբար

- Երբ մարդը հանդգնում է որպես արվեստագետ, արվեստ է ստեղծում: Երբ հանդգնում է իբրեւ անաստված, ինքն իր համար դժոխք է ստեղծում:
- Ուրիշի ստելու հավանականությունն ամենամեծն է, երբ նրանից ժամն ես հարցնում:
- Ծնողների եւ զավակների հերթական կախումը վերացնելու դեպքում տակն ինչքա՞ն սեր է մնում:
- Ազգից չի կարելի պահանջել, ինչպես չի կարելի պահանջել հիվանդ ծնողից:
- Գրաբարն այն լեզուն է, որով հայը խոսում է Աստծո հետ: Ե՞րբ պիտի խոսի աշխարհաբար:
- Եւ սոցիալիզմն էր նվաստացնում մարդուն, եւ կապիտալիզմը: Չի կարելի ժխտել, որ մարդուն չի տրված այլընտրանքի հնարավորությունը:
- Երբ մարդ գրգռված է, բարեկամների հետ պետք է կռվի, որովհետեւ նրանք զիջել գիտեն: Ու միաժամանակ էլ կիմանաս, թե իրենք իրենց ինչպես են պահելու քեզ հետ բռնանալու դեպքում:
- Հայերս ունենք բարձրաստիճան սպայական կազմ, ցածրաստիճան նույնպես, միջինը չունենք: Ունենք բարձրաստիճան մտավորականություն, ցածրաստիճան նույնպես: Միջինը չունենք: Ոսկե միջինը մնաց մեր Ոսկեդարո՞ւմ:
- Վերջերս զարմանալիորեն վերականգնվել է մի շարք մարդկանց հիշողությունը, որ իրենց նախնիները կամ ազգականները եղել են դաշնակցականներ եւ այլն:
- Ուսելը միջոց է, խմիչքը նպատակ:
- Ճամբարային արձանագրություն հայտնաբերված ավտոբուսում. Աննման ուղեւորները տեղավորվում են երեք շարքի:
- Շունը սովորաբար ավելի շուտ է ծերանում, քան մարդը, որովհետեւ վերջինս ազդեցության տակ չգայթակղվի անհավատարմությամբ:
- Կենդանաբանական այգում օձերի աշխատանքը դժվար են, որովհետեւ վերջիններս օձերի համար բավական չեն հանում իրենց թույնից:
- Կատուները բողոք են ներկայացրել Միացյալ Կենդանիների Կազմակերպությանը, թե ինչու են կատու ծղում վախեցնելու համար: Երդ մուկ ճղեն հարցի լուծումից հետո, հիմնարկության ժամանակ մեծ ծեծուում մնացին:
- Բարեկամներ չունենալու դեպքում մարդկանցից հիասթափվելու որեւէ պատճառ չունես:
- *Գնդացիր.* Աստվածավոն հրացան:
- *Որսորդական հրացան.* Զենք, որով որսում ես քո ապագա վերամարմնավորումը:
- Դերասանն իրեն լիարժեք մարդ է համարում միայն այն բանից հետո, երբ բազմալարի դեր է խաղում:
- Առաջ բանկետներն իրադարձություն էին, ինչպես տոնական օրերը, բայց դժգոհություն էին հարուցում: Հիմա, որ դարձել են աշխատանքային օր, աշխուժություն են առաջացնում:
- Պատասխանատու անձին. Եթե չես կարողանում քո հարցը լուծել, գնա քեզ քուրք գցիր. նա կլուծի:
- «Սարբեռ ջանկենե» պատմվածքում հայրն տրանեց որդուն, որը մատնել էր հյուրին: Որդին վերամարմնավորվեց որպես Պավլիկ Մորոզով եւ մատնեց հորը:
- Անհատական նախաձեռնությունը անձնազոհաբար իր վրա վերցրեց նախկինում սոցիալիզմի դեմ ուղղված գործողությունները:
- Երբ վաճառողը տեսնում է, որ մի կոպեկ պակաս չի վաճառի իր ապրանքը, համոզված է, որ դա կոպեկներով չես վճարելու:
- Մահվան դատապարտվածի վերջին ցանկությունը. արտասահմանյան ծանոն:
- *Կոշտենդ հետ.* Ագահն աղքատ է, որովհետեւ նրան թվում է, թե ինչ ունի: Եթե նրան թվում է, ուրեմն բուն երջանկություն այդպես է, քանի որ զգացողություն է ամենակարեւորը նրա համար: Իսկ, եթե ինչ ունի, ուրեմն աղքատ է:
- Ձրիությունը ծանրամարտ է (առավել եւս, եթե կազմակերպված է մեծաքանակով), սակայն ոչ ավելի, քան իրական մնացածը:

ՎԱՐԴԻՃԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ENTERPRISE
Mercury

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ձեռնարկությունը
հնարավորություն է ընձեռում ներդնել ձեր
խնայողությունները հետեւյալ տոկոսադրույքներով

3 ամիս 60%
6 ամիս 150%

ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ Է ՄԻԱՅՆ
1993 Թ. ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐՈՎ

Դուք կրկնապատկում եք
Ձեր կապիտալը տանը նստած

ՄԵՆՔ ԿԱՇԽԱՏԵՆՔ ՁԵՐ
ՓՈԽԱՐԵՆ

Հասցեն՝ «ԱՆԻ» հյուրանոց, 6 հարկ, 636 սենյակ
Հեռ. 594-636

PUBLISET

NICA
INVESTMENT COMPANY

ՆԻԿԱ Ինվեստիցիոն Ընկերությունը Ձեզ համար աննախադեպ հնարավորություն է ընձեռում ներդնել գումարներ մեր ծրագրերում եւ մասնակիցը դառնալ արտադրական, գյուղատնտեսական եւ առեւտրագնման գործունեությանը:

Իր ավանդատուներին ՆԻԿԱ-ն առաջարկում է.

- ամենացածր գներով գնել սննդամթերք
- ընկերության նպատակամղված գործունեության շնորհիվ կրկնապատկել Ձեր կապիտալը:

Մինչեւ 1992 թ. թղթադրամները ընդունվում են փոփոխված պայմաններով: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ընկերության գրասենյակ:

ՆԻԿԱ-ն երաշխավորում է.

ռուբլու ավանդների դեպքում (1993թ. թղթադրամներով).

4 ամիս 70 %

6 ամիս 120 %

12 ամիս 330 %

տարադրամային ավանդների դեպքում.

50 % տարեկան

ՄԵՆՔ ԿԱՐԾՈՒՄ ԵՆՔ, ԴԱ ՁԵԶ ԿՀԵՏԱՔՐՔՐԻ

Մեր հասցեն. Երեւան, Սայաթ-Նովա 7 (Օպերայի դիմաց) Հեռ. 56-79-46

PUBLISET

IMAC

ՀԱՅ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՂ ՖԻՐՄԱՆ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ԻՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

«ԻՄԱԿ» ֆիրման արտադրողի եւ սպառողի միջեւ խաթարված ավանդական կապերը վերականգնելու, ձեռնարկությունների պահեստներում պառկած արտադրանքի կուտակումները արտահանելու, շահավետ պայմաններով նոր սպառողներ գտնելու նպատակով բոլոր շահագրգիռ ձեռնարկություններին, անկախ սեփականության ձեւից, առաջարկում է ստեղծել Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների գործարար մարդկանց ակումբ եւ մտադիր է գործող ցուցահանդես-վաճառք Երեւան եւ Ստավրոպոլ քաղաքներում:

Ակումբի անդամներին «ԻՄԱԿ»-ը կընձեռի բեռների զեղչ գներով փոխադրումների բացառիկ հնարավորություն դեպի Ստավրոպոլ, ինչպես նաեւ անվճար ինֆորմացիա ներքին եւ արտաքին շուկաների վերաբերյալ:

«ԻՄԱԿ»-ի համապատասխան ծառայությունները Ձեզ կտան մանրամասն տեղեկություն ակումբի ստեղծման, ինչպես նաեւ ֆիրմայի գործունեության վերաբերյալ:

ԶԱՆԳԱՀԱՐԵՔ՝ 52-97-40, 52-99-83

BAGARAN
Հեռ. 587367 Corporation

«ԲԱԳԱՐԱՆ» կորպորացիան հնարավորություն է ընձեռում ներդնել Ձեր խնայողությունները հետեւյալ տոկոսադրույքներով

4 ամիս 80%
6 ամիս 180%
12 ամիս 500%
Մեկ տարուց ավել 520%

Ամեն ամիս ներդրված գումարի տոկոսաչափերի վճարումը ապահովված ոսկով, տարադրամով, անշարժ գույքով:

«Էրեբունի» հյուրանոց, երկրորդ մասնաշենք, 4-րդ հարկ, 403 սենյակ

PUBLISET

ՆՈՅ

«ՆՈՅ»
ԿՈՄԵՐՑԻՈՆ ԲԱՆԿ

Ներդրած Ձեր ավանդների ՇԱՀՈՒՅԹՆԵՐԸ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆՆ են, քանի որ դրանք իրական են ու մանրակրկիտ հաշվարկված բարձրակարգ մասնագետների կողմից:

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ հեռ. 59-45-14, 56-49-30

Չեխովի-23, հեռ. 46-25-27, Հանրապետության-67, հեռ. 56-51-07

Աշխատանքային ժամեր՝ ամեն օր 10:00-16:00
Բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

PUBLISET

Հայտարարություն

«ԶՎԱՐԹՆՈՑ» օդանավակայանի միջազգային բաժնում աշխատանքի են հրավիրվում բարձր աշխատավարձով հերթապահ հավաքարարներ:

Պայմաններին ծանոթանալու համար դիմել օդանավակայանի կադրերի բաժին:

Զանգահարել հեռ. 27-15-69, ժամը 8:00-ից մինչեւ 16:30:

Հայտարարություն

Կազմակերպությունը վաճառում է բարձր որակի պարկես կաղնու փայտից, անսահման քանակությամբ: Գինը պայմանագրային:

Դիմել Արտաշատի շրջան, Գ. Վերին Արտաշատ, Նար-Դոս 19:

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՅԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային սարւածը
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ոճային ձեւաւորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԼԱՔՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@